

FOTO: no personiskā arhīva

Vairāk veiksmīgs un pārdomāts šķiet notiekošais Jelgavā, kur iedzīvotājus laikus informē par būtiskākajām plānotajām izmaiņām skolu tīklā.

Lasiet 4.–5. lpp. ►

FOTO: Andris Bērziņš

Lai apzinātu skolotāju viedokli par pieejamo mācīšanās platformu izmantošanu un izstrādātu ieteikumus šo platformu darbības pilnveidē, tika veikts pētījums.

Lasiet 12.–13. lpp. ►

Kas nesapņo, tas nelido jeb Lidojums 120 gadu garumā

FOTO: no skolas arhīva

A. Pumpura Rīgas 11. pamatskolas 120 gadu jubilejā skolēni sniedza koncertu VEF kultūras pilī, kur dejotāju un dziedātāju sniegumu novērtēja skolas tagadējie un bijušie darbinieki, absolventi un aicinātie viesi. Skolas direktore (pirmā no kreisās) Renāte Linde ar skolēniem dzied skolas himnu.

IK ILZE BRINKMANE

Tuvojoties skolas ēkai, jau iztālēm tās logos redzami balti dekori un skaitlis 120. Tādu nozīmīgu jubileju svin Andreja Pumpura Rīgas 11. pamatskola, kas kopš 1898. gada septembra atrodas Latgales priekšpilsētā. Sākumā bijušas tikai četras klases un strādājuši četri skolotāji. Patlaban

te mācās 626 skolēni un strādā 52 skolotāji.

Laikrakstam par savu skolu stāsta direktore **Renāte Linde**, kas pati te mācījusies, sākusi strādāt 18 gadu vecumā un tās vispusīgo dzīvi vada kopš 1994. gada.

Sākumā ir stingri pamati

Sarunu sākam ar ieskatu skolas vēsturē. Sākotnēji skola atra-

dusies kādreizējā ķieģeļu ceplī, kas 19. gadsimta beigās pārbūvēts, lai būtu piemērots mācībām. 1934. gadā likti pamati jaunai ēkai, kas iesvētīta pēc diviem gadiem, un skolai piešķirts Andreja Pumpura vārds. Kara un okupācijas laikā A. Pumpura vārdu bijis noliegts pieminēt, tādēļ slēpts skolas karogs, aizsegts rakstnieka bareljefs, vien 1988. gadā skolotāji un skolēnu vecāki, iesaistoties

arī Rakstnieku savienības ļaudīm, panākuši skolas nosaukuma atjaunošanu, bet skolas simtgades jubilejā pēc fotogrāfijām atjaunots un iesvētīts arī karogs.

No kā baidījās jaunā vara, ja nācās aizsegt 1940. gadā darināto A. Pumpura bareljefu? Laikam jau no vārdiem, kas uz tā izlasāmi, – „Vēl mūsu tautiešos varoņi rodas”.

Daudz tiek runāts par skolotāja profesijas prestižu. R. Linde

ir pārliecināta, ka nevar runāt par darbu skolā – tas sniegs gandarījumu tikai tad, ja cilvēks apzināsies, ka tas ir ne tikai darbs, bet īpašs dzīves stils kopā ar visdažādākajiem bērniem, ar vēlmi viņus izprast un kopā darboties.

Uzreiz pēc vidusskolas atgriezusies savā skolā par pionieru vadītāju, bet ne uzreiz bijušie skolo-

Turpinājums 10. lpp. ►

REDAKCIJAS SLEJA

Andris Barkāns

Laikraksta
„Izglītība un Kultūra”
galvenā redaktora p.i.

FOTO: no personiskā arhīva

Lasot Ulda Pilēna grāmatu „(mans) uzņēmēja kods” un gatavojot tās apskatu šodienas avīzes numuram, atzīmēju citātu „māksla būt dumjam jeb prasme izmantot un izvērtēt nejaudas iespējas nepiemīt visiem”. Vēlreiz pārdomājot šo citātu, radās doma paskatīties, kas ir dumjība. Iegāju interneta meklētājā – un gandrīz nekā. Nobrīnījos. Tad ieskatījos izdevniecības „Avots” latviešu valodas vārdnīcā un atradu skaidrojumu: „mulķīga nepārdomāta rīcība, mulķīgi vārdi, aplama doma”. Samērā neskaidri. Tātad jāskatās, kas ir „mulķīgs”. Skaidrojums – „tāds, kurā izpaužas saprātīguma, mērķtiecīguma trūkums”. Jāiet vēl viens solis tālāk, līdz nonāku pie vārda „mulķis”. Tas ir „cilvēks, kam ir vāji attīstīts prāts, niecīgas zināšanas; arī vientiesīgs cilvēks”. Man prātā uzreiz ataut režisora Roberta Zemeka (*Robert Zemeckis*) brīnišķīgā filma „Forests Gamps”, kurā galveno varoni lieliski nospēlēja Toms Henkss (*Thomas Hanks*). Kas bija Forests Gamps? Nevaru pateikt, bet viņš nebija dumjš. Liels, naivs, godīgs, varonīgs, līdzjūtīgs bērns, kuram gan laimējās, gan nācās pārdzīvot lielu tragēdiju.

Šodienas realitāte ir tāda, ka modernā ikdiena spiež atteikties no klasiskām vērtībām. Uzvar ne Foresta Gampa gudrā mulķība, bet klasiskā, kuras skaidrojums atrodams augstāk. Cik bērnu un jauniešu izglītības sistēmā netiek patīstīti par dumjiem tikai tāpēc, ka viņi ir dislektiķi vai viņiem ir kāda fiziska kroplība vai citas īpatnības.

Sadzīvot vai cīnīties? Vai mēs, pieaugušie, – vecāki, audzinātāji, skolotāji, radi, draugi – daudzos gadījumos paši neveicinām mulķību? Lai argumentētu teikto, izmantošu rakstu „Seši mulķīgi vecāku padomi, kuri var nopietni kaitēt bērna dzīvei” no portāla „Delfi” (<https://www.delfi.lv/calis/enciklopedija/sesi-mulkigi-vecaku-padomi-kuri-var-nopietni-kaitet-berna-dzivei.d?id=49927357>); tas sagatavots pēc Stenfordas labdarības un altruisma izpētes un izglītības centra (ASV) direktores Emmas Sepalas (*Emma Seppälä*) teiktā, piemēram, frāze „Pietiek sēdēt bezdarbībā!”. E. Sepala iesaka dzīvi nepārvērst maratonā, kad bērnam visu laiku noteikti jābūt ar kaut ko aizņemtam, liedzot tiesības brīvo laiku pavadīt tā, kā viņš to vēlas. Atlicini dienas režīmā laiku arī atpūtai! Nepārslogo bērnu ar liekām nodarbēm! Šo frāzi ieteicams aizstāt ar „Nedaudz var pabaudīt arī bezdarbību, par to nav jākaunas”. Vai tad tā nav?

Tagad pāriešu pie skarbākas realitātes. Pēteris Apinis, vēl būdams Latvijas Ārstu biedrības prezidents, pagājušā gada vasarā publicēja rakstu „Marihuānas legalizēšana kā mulķības slavinājums” (<http://www.mammamuntetiem.lv/emuurs/32078/apinis-marihuanas-legalizesana-ka-mulkibas-slavinajums/>). Citēju P. Apini: „Izlasot fantastisko vārdu salikumu „marihuānas aizliegums kavē mūsu medicīnas attīstību”, rodas iespaids, ka dokumenta sastādītāja mērķis ir likt visiem mediķiem uzsmēķēt marihuānu, lai sapņos attīstītu savu zinātni. Bet tad nāk tādi apgalvojumi kā „marihuāna apstādina vēža attīstību cilvēka organismā” vai „marihuāna uzlabo imūnsistēmas darbību HIV slimniekiem”. Pēdējais liktu cerēt, ka narkomāni HIV / AIDS pacienti būtu pasargāti no šīs slimības ietekmes. Diemžēl notiek tieši pretējais – narkotiku iespaidā imūnsistēma sabrūk. Sešdesmitajos gados tieši tikpat pārliecinoši 100 pierādījumi bija izstrādāti, lai pierādītu tabakas smēķēšanas pozitīvo ietekmi, internetā var atrast tikpat „argumentētus” pamatojumus alus un vīna veselīgumam. Tas, ka tik daudz jauniešu parakstījuši marihuānas dekriminalizācijas likumprojekta iniciatīvu, ir tiešs apliecinājums Izglītības un zinātnes ministrijas noziedzīgajai pretestībai veselības mācības atjaunošanai skolās. Bērniem netiek likti nekādi veselības pratības pamati, viņi pakļaujas nāves tirgoņu informācijai.”

Tāds ir jautājums: cīnīties vai izlikties, ka viss kārtībā? Lietuvas skolotāji cīnījās – un izcīnīja 15 % pie algas.

Prezentēja atraktīvu veselības mācības alternatīvu – datorspēli

Publicitātes foto

◀ Datorspēles jaunākā skolas vecuma bērniem „Veselībnieks” nodošana lietotājiem notika 12. februārī Ekonomikas un kultūras augstskolā. Pasākums ietvēra ekspertu diskusiju, rekomendācijas un ieteikumus pedagogiem un vecākiem. Pirmie spēlētāji – Jāzepa Mediņa Rīgas 1. mūzikas skolas zēnu kora dalībnieki.

Latvijā par veselību, veselīgu dzīvesveidu un ķermeni skolā integrēti runā vairākos mācību priekšmetos – sociālajās zinībās, bioloģijā un ētikā, kā arī audzināšanas stundās. Vecāki un skola dažkārt palaujas, ka svarīgāko informāciju par veselību bērns iegūs attiecīgi skolā vai ģimenē. Ārsti šo situāciju uzlūko ar bažām, tādēļ realizēta veselības uzņēmumu grupas „Repharm” iniciatīva – datorspēle „Veselībnieks”. Tā ir viktorīnas tipa datorspēle, kas desmit tematiskās sadaļās ietver ārstu sagatavotus 450 jautājumus.

Torņakalnā atklāta LU Zinātņu māja

Publicitātes foto

◀ 28. janvārī Torņakalnā tika atklāta Latvijas Universitātes (LU) Akadēmiskā centra otrās kārtas pirmā ēka – Zinātņu māja. Tajā turpmāk strādās seši zinātniskie institūti un divas fakultātes, kā arī tajā būs 72 modernas laboratorijas un vairāk nekā 450 darba vietu zinātniekiem.

LU Zinātņu mājai ir septiņi stāvi, kuros ir izvietots lāzercentrs, medicīnas muzejs, kā arī seši institūti – Astronomijas, Ģeodēzijas un ģeoinformātikas, Fizikas, Atomfizikas un spektroskopijas, Materiālu mehānikas, Kardioloģijas un reģeneratīvās medicīnas. Vēl ēkā atradīsies Fizikas, matemātikas un optometrijas fakultāte, Medicīnas fakultāte un 78 zinātniskās un mācību laboratorijas, kā arī 23 auditorijas un semināru telpas. Kopumā ēkā varēs uzņemt 2000 studentu.

Egila Levita grāmata „Valstsgrība. Idejas un domas Latvijai 1985–2018”

Publicitātes foto

◀ 15. februārī – datumā, kurā pirms 97 gadiem tika pieņemta Latvijas Republikas Satversme, – ceļu pie lasītājiem uzsāks Egila Levita grāmata „Valstsgrība. Idejas un domas Latvijai 1985–2018”.

Grāmatas „Valstsgrība” atvēršana notiks 15. februārī plkst. 12.00 Latvijas Universitātes Lielajā aulā Raiņa bulvārī 19 Rīgā. Laipni aicināti mediju pārstāvji un arī ikviens interesents.

IZGLĪTĪBA KULTŪRA

Laikraksts „Skolotāju Avīze” iznāk kopš 1948. gada 1. janvāra, kopš 1990. gada 1. janvāra – ar nosaukumu „Izglītība”, kopš 1994. gada 6. janvāra – ar nosaukumu „Izglītība un Kultūra”.

Nedēļas laikraksts „Izglītība un Kultūra” Izdevējs: SIA „AB konsultants” Vienotais reģistrācijas numurs: 40103361805 Latvijas Republikas UR masu informācijas līdzekļa reģ. apl. Nr. 000701313

Redakcijas adrese: Dzirnau iela 21 Rīgā, LV-1010 Tālr.: 67096393, e-pasts: redakcija@izglitiba-kultura.lv www.izglitiba-kultura.lv Galvenā redaktora p. i.: Andris Barkāns Tālr.: 29252640

Reklāma un mārketingss: e-pasts: reklama@izglitiba-kultura.lv Tālr.: 25628748, 67096393

Literārā redaktore: Zigrīda Purvīce e-pasts: redakcija@izglitiba-kultura.lv Datorgrāfiķe: Linda Prātniece e-pasts: redakcija@izglitiba-kultura.lv

Iespiests tipogrāfijā „Mūkusalā”. Tirāža: 2000. Abonēšanas indekss: 1092

Pārpublicēšanas vai citēšanas gadījumā atsauce uz „Izglītību un Kultūru” obligāta. Publikācijas paustais viedoklis ne vienmēr atspoguļo redakcijas viedokli.

Atgriešanās pie reālisma: kā saglabāt cieņu pret skolotāju

IK VALDIS ČEIČS

Latviešu valodas un literatūras skolotājs

Laiki mainās, un mums ir jāmainās tiem līdzīgi. Un vienmēr ir ticis uzskatīts, ka mākslai piederīgi indivīdi – līdzīgi seismogrāfiem – pirmie ir spējuši sajukt pagaidām vēl tālos pazemes grūdienus un ar saviem subjektīvajiem mākslas līdzekļiem brīdināt līdzilvēkus par nākamajiem pārbaudījumiem.

Tā notiek arī pašlaik. Aizvien biežāk jaunie un arī vairs ne tik jaunie latviešu literāti sāk publiski paust savas īpašās simpātijas pret realismu tā klasiskajās formās, minot gan Andreju Upīti, gan Annu Saksi... Reālisms atgriežas, prasme vērot dzīvi un saskatīt būtisko vērotājās detaļās kļūst par modernas mākslas kritēriju. Taču, sagaidot un pieņemot realismu, ir jāatzīst arī reālisma skarbums, urbjošais, bieži nelabvēlīgais skats uz notiekošo.

Reālisms ir praktiskas dzīves māksla. Tas rāda dzīvi tādu, kāda tā ir, bet nākotni – kāda tā var būt. Un pamazām, bet nepieķipi veido to, pielāgojot tai cilvēkus atbilstīgi viņu spējam. Pretēji tam romantisms par dzīvi spriež vajadzības izteiksmē – nākotnei ir jābūt tādai, kādai tai vajag būt. Reizē ar izglītības pārmaiņu uzsākšanu pretruna starp diviem principiem – „kā vajag būt” un „kā var būt” – kļūst aizvien vulgārāka, primitīvāka, nepedagoģiskāka. Skolotāju darba līdzekļu auļojošā attīstība sāk diktēt nosacījumus skolotāja personības attīstībai. Salīdzinot reformatoru vīzijas ar klasē notiekošo, kļūst redzams, ka skolotājs arvien vairāk sāk kļūt par svešķermeni mācību procesā.

Nav pārsteigums arī uzsāktā tērzēšana par to, kā celt skolotāja profesijas (abstrakti!) prestižu. Ko skolotājam darīt, lai turpmāk

Šķiet, arī pašu reformas romantiķu loģika ir pretrunīga. Lai radītu un pilnveidotu jaunus standartus un programmas, viņiem vajadzīga aizvien sarežģītāka atgriezeniskā saite, aizvien drastiskāka skolotāja darba novērtēšanas procedūra.

FOTO: no personiskā arhīva

Valdis Čeičs nobažījies, ka skolotājs arvien vairāk sāk kļūt par svešķermeni mācību procesā.

viņš pats un viņa darbs klasē būtu interesanti skolēniem; ar kādu āķi būs iespējams uzķert viņu uzmanību tad, kad viņi būs aizgājuši uz citiem, virtuālajiem laukiem? Vai tas neizskatās pēc ugunsgrēka dzēšanas, pieļojot degošajam vēl vairāk degvielas? Kāpēc skolotājam jāsāk gatavoties tam, lai ar saviem skolēniem piedalītos digitālās skriešanās sacensībās, kurās viņi vienmēr būs divus trīs soļus priekšā? Un ja viņus, pa klases durvīm izgājušus, sagaidīs kāds visjaunākās versijas „influenceris”?

Šķiet, arī pašu reformas romantiķu loģika ir pretrunīga. Lai radītu un pilnveidotu jaunus standartus un programmas, viņiem vajadzīga aizvien sarežģītāka atgriezeniskā saite, aizvien drastiskāka skolotāja darba novērtēšanas procedūra. Un atkal atkārtojas iepriekšējais scenārijs. Atkal nezin kāpēc nesaprotamā slepenībā tiek gatavota pāreja no četriem skolotāja vadītās stundas novērtēšanas kritērijiem uz vienpadsmit, kuri valdībai būs jāapstiprina pašreizējo Ministru kabineta noteikumu Nr. 501 vietā.

Lai atvieglotu nākotnes ienākšanu skolās, tiek gatavots placdarms, neapdomīgi novācot no tā dažādus traucējošus objektus. Skolotājam tiek atņemtas drukātas grāmatas. Šādi to digitālie aizstājēji atņems grāmatai tās simbolisko jēgu, pārvērtīs grāmatu par zīmi, ar kuru vajag apieties kā ar zīmi – pēc ceļu satiksmes noteikumu instrukcijas. Visiem tiks atņemta grāmatas kā dzīves padoņa funkcija, piemēram, iespēja vienatnē pabūt ar to parkā uz soliņa. Diemžēl jau tagad ir skaidrs, ka digitālo grāmatu monstru nebūs iespējams savaldīt, jo to baro Eiropas struktūrfondu dāsnais „pienesums”. Nauda, protams, ir

Paliekot (vai kļūstot) reālistam, pašreizējā veidā uzsāktā reforma ir jāvērtē kā novēlota un ir jāatzīst, ka celt skolotāja prestižu tās laikā nebūs iespējams.

vajadzīga, lai tās finansētie izglītības reformas projekti nodrošinātu katram (!) skolēnam iespēju šādā laikā iegūt iespējami vairāk informācijas, lai mācītu viņu konkurēt turpmākajā dzīvē un turklāt darīt to radoši.

Sagaidot digitālās literatūras digitālo mācību stundu, ar skaudību domāju par vienas Sietlas koledžas literatūras skolotājiem un viņu audzēkņiem. Mans bijušais skolnieks, kurš nu ir atgriezies koledžā, pastāstīja, ka tās bibliotēkā pirms jaunā semestra viņam un pārējiem 9. klases skolēniem katram tika izdalīts sakopēts Džordža Orvela (*George Orwell*) romāna „Dzīvnieku ferma” eksemplārs... personīgai lietošanai, uz neatdošanu. Ak, nabaga Amerika!

Nu jau ir skaidrs, ka skolotājam tiek atņemtas tiesības pilnvērtīgi mācīt un skolēniem – mācīties glīti rakstīt, jo vēlāk tas nebūšot vajadzīgs, un vispār pati mācīšana traumējot bērna pašapziņu un, protams, radošumu. Dažviet glīts rokraksts nav vajadzīgs jau tagad – banku darbinieku, viedo tālrunu un skatāmieriņu tirgotāju paraksti ligumos un citos dokumentos aizvien vairāk līdzinās vēl neatklātu planētu sistēmu shēmām. Taču nezin kāpēc ārpus Latvijas, pieņemot dar-

Izmantotā avota fragments no „Berliner Zeitung” mājaslapas.

bā labā amatā, lielo uzņēmumu darba devējam ir svarīgi analizēt darbinieka rokrakstu – raksturu, inteliģenci. Glitrakstīšana kļūst par izglītības procesa reliktu, to iespējams pilnveidot tikai papildnodarbībās un tikai tad, ja ir vecāku izteikts pieprasījums.

Visbeidzot, reāli un skarbi salīdzinot „kā vajag” ar „kā var”, jāsaka, ka skolotājam tiek atņemti skolēni un skolēniem tiek atņemts skolotājs. Virtuālā realitāte ne tikai uz laiku aizsedz acis ar dažādām ierīcēm, tā padara nevajadzīgu acu kontaktu, galvas mājieni, mīmiku, intonāciju. Tam visam, racionāli rēķinot stundas laiku, atliks ne vairāk par piekto daļu. Iespējams, pārspīlēti straujā ar dažādām problēmām apgrūtināto bērnu iekļaušana publiskajās skolās ir mēģinājums tikt galā ar viņu izglītošanu, izmantojot jaunās tehnoloģijas.

Reformas lielās idejas, jaunie mācību līdzekļi tiek raidīti ciņā pret skolēnu garlaicošanos skolā un arī ārpus tās. Taču ar garlaicību nav jācinās, jo tā ir mūsu garīgās dzīves nervu sistēma. Tā sargā mūsu personības imunitāti, neļaujot izšķiest spēkus un maldīgi izniekot talantus. Garlaicību var salīdzināt ar pauzi starp diviem nomoda brīžiem, patiesiem cen-

Taču nezin kāpēc ārpus Latvijas, pieņemot darbā labā amatā, lielo uzņēmumu darba devējam ir svarīgi analizēt darbinieka rokrakstu – raksturu, inteliģenci. Glitrakstīšana kļūst par izglītības procesa reliktu, to iespējams pilnveidot tikai papildnodarbībās un tikai tad, ja ir vecāku izteikts pieprasījums.

tieniem kaut ko saprast, izdarīt un sasniegt. Alberts Einšteins (*Albert Einstein*) bija viens no tiem ģeniālajiem zinātniekiem, kam viņa laika fizika bija garlaicīga, tāpat kā tās mācīšanās skolā.

Reālisma atgriešanās ir nepieciešama. Ja pirms pāris dienām es nebūtu uzzinājis, ka par 2018. gada nevērdi ir kļuvis vārds „influenceris” – ar to tiek nosaukts viedokļa līderis, es noteikti laikrakstā „Berliner Zeitung” nebūtu sācis lasīt plašu rakstu, kura virsraksts ir „Šķietamā pasaule. Kā tikmekli pieaug virtuālā influencera ietekme”, kas ir publicēts nupat, 29. janvārī (Adrians Lobe, *Adrian Lobe*). Toties tagad varu iepazīstināt arī jūs, cienītie „Izglītības un Kultūras” lasītāji, ar influenceri Lili Migelu (*Lil Miquela*).

Lilai ir 19 gadu, viņai patiek ekstravaganti ģērbties un piedalīties dažādos pasākumos, ļaujot sevi fotografēt. Instagramā viņai ir savs profils. Tā sekotāju skaits jau pārsniedzis pusotru miljonu un strauji turpina augt.

Galvenā ziņa tomēr ir cita – Lila Migela ir pirmais virtuālais influenceris (influncere), kura „dzimšanas” vieta ir Losandželosa, bet laiks – 2016. gads. Cienījamie izglītības reformas digitalizēšanas entuziasti! Vai jums nešķiet, ka jūs pārraudzītajā jomā ienāk nopietni konkurenti ciņā par skolēnu interesēm, darbiem un nākotnes mērķiem?

Zinot, ka pirms franču izcelsmes svešvārda „gripa” (*grippe*) lietošanas aprītē jau bija latīņu izcelsmes vārds „influence” („influentia”), rodas uzmanību sasprindzinošas asociācijas. Taču dramatiskas tās kļūst pēc tam, kad Lili Migelas spāņu valodas vārds manā atmiņā sasaistās ar vārdu savienojumu „spāņu gripa”.

Vai un kā būs iespējams celt skolotāja prestižu, ja viņam līdzās ik dienu, ik stundu atradīsies šāds virtuālais „līderis”? Cik reāli nereāls tas (tā) būs? Cik nereāli reāla būs viņa (viņas) ietekme uz skolēniem, un kā tas viss skars skolotāju?

Manuprāt, paliekot (vai kļūstot) reālistam, pašreizējā veidā uzsāktā reforma ir jāvērtē kā novēlota un ir jāatzīst, ka celt skolotāja prestižu tās laikā nebūs iespējams. ■

Jelgavā jau ir laba pieredze skolu tīkla sakārtošanā

IK ILZE BRINKMANE

Aktuāls jautājums, kuru saista ar pedagogu algām, ir skolu tīkla sakārtošana. Laikrakstā esam atspoguļojuši ne pārāk veiksmīgu šo procesu Madonā, Saldū, Dzērbenē un citur, kur vietvara rikošanās, daudz nerēķinoties ar skolas vadības, bērnu un viņu vecāku interesēm. Vairāk veiksmīgs un pārdomāts šķiet notiekošais Jelgavā, kur iedzīvotājus laikus informē par būtiskākajām plānotajām izmaiņām skolu tīklā, kā arī iepazīstina ar pilsētas izglītības attīstības stratēģiju 2019.–2025. gadam. Un arī Jelgavā sabiedrība pārmaiņas pieņem piesardzīgi.

To, kādi apsvērumi bijuši noteicošie, izstrādājot rīcības scenārijus, lūdzām izskaidrot Jelgavas izglītības pārvaldes vadītāju **Guntu Auza**.

Izglītībā ir lieli mērķi

Jelgava, viņasprāt, var sevi uzskatīt par izglītības pilsētu, jo te atrodas Latvijas Lauksaimniecības universitāte un izglītības kvalitāte vienmēr bijusi un ir svarīga.

„Sarunās ar izglītības iestāžu vadītājiem esam nonākuši pie vienota redzējuma, ka katram bērnam atbilstīgi viņa spējam ir jāsaņem kvalitatīva izglītība un tai jābūt pieejamai. Jau labu laiku izglītība Jelgavā ir arī iekļaujoša, bet tāda tā veidojas samērā lēni. Visās pilsētas skolās, izņemot abas valsts ģimnāzijas, īsteno izglītības programmu bērniem ar mācīšanās grūtībām, un viņi vairs netiek koncentrēti divās konkrētās skolās,” stāsta G. Auza un piebilst, ka minētajās skolās strādājuši ļoti zinoši profesionāļi, bet 2008.–2009. gadā, piesaistot Eiropas Savienības (ES) strukturfundus līdzekļus, radusies ideja arī citiem skolotājiem sniegt zināšanas par iekļaujošu izglītību, šim mērķim pašvaldība izveidojusi Iekļaujošas izglītības atbalsta centru, kur veic īpašo

Jelgavas izglītības pārvaldes vadītāja Gunta Auza atzīst, ka Jelgava sevi var dēvēt par izglītības pilsētu, bet arī šeit sabiedrība pārmaiņas pieņem piesardzīgi.

vajadzību diagnosticēšanu bērniem, ja to vēlas vecāki, konsultē skolotājus un vecākus, notiek darbs ar skolu un pirmskolu psihologiem, atbalsta personālu.

Turpinot raksturot izglītības vidi pilsētā, G. Auza stāsta, ka tā ir ļoti kompakta: ir divas sākumskolas, piemēram, Jelgavas 4. sākumskolas 1.–6. klasē mācās 972 skolēni; bērnu tālākizglītībai vecāki var izvēlēties divas valsts ģimnāzijas, četras vidusskolas, no kurām Izglītības un zinātnes ministrijas noteiktos kritērijus par minimālo pieļaujamo skolēnu skaitu vidusskolas klasēs (120) var izpildīt tikai trīs, divās no tām vidusskolas

izglītības programmas apgūst mazākumtautību valodā; ir viena mazākumtautību pamatskola (1.–9. klase), viena vakara (maiņu) vidusskola, pašvaldības dibinātā Jelgavas Amatu vidusskola, kā arī divas valsts izveidotās internātpamatskolas bērniem ar kustību traucējumiem – tajās var apgūt vēl 6–9 speciālās programmas.

„Mērķis, kuru gribam sasniegt, ir kvalitatīva izglītība. Sabiedrībā ir prasījums izglītībai būt tādai, lai bērns, dodoties tālāk izglīties, būtu pietiekami patstāvīgs, mērķtiecīgs un spējīgs plānot savu turpmāko izglītību. Viss, protams, sākas jau pirmskolas izglītības pakāpē, mums ir 11 pašvaldības un deviņi privāti bērnudarzi. Skolās kopumā mācās 7100 bērnu, bet pirmskolā – 3000 bērnu,” informē Jelgavas izglītības pārvaldes vadītāja.

Atbildot uz jautājumu, ko izglītētāji dara, ja pirmskolā konstatē, ka bērnam nepieciešams īpašs atbalsts, ir speciālas vajadzības, vai ja vecāki savlaicīgi par to informē skolu tad, kad jāuzsāk mācības 1. klasē, G. Auza norāda, ka galvenais ir panākt vecāku uzticību, ko var radīt arī jau nosauktā atbalsta centra speciālisti un pedagogi, kuri ikdienā strādā ar bērnu un ģimeni. Viņasprāt, ir satraucoši, ja vecāki apzinās, ka viņu bērnam kaut

kas var sagādāt grūtības un būs vajadzīgs atbalsts, bet sadarbība ar iestādes atbalsta personālu neveidojas un labākā rīcība šķiet izglītības iestādes maiņa. Katrs gadījums, protams, ir individuāls, arī uzticēšanās nozīmē.

Reformas un uzticēšanās

Par savstarpēju uzticēšanos ir runa, arī veicot pārmaiņas skolu tīklā jeb tās slēdzot vai reorganizējot. Līdz šim valstī vislielāko sarūgtinājumu cilvēkos radījusi sasteigta un nepārdomāta rīcība, bet G. Auza ir pārliecināta, ka Jelgavā ir citāda prakse un pieredze: „Jelgavā izglītības iestāžu vadītāji vienmēr savstarpēji un ar pašvaldību pārstāvjiem ir diskutējuši, un tā tas notiek vairāku desmitu gadu garumā, piemēram, jau 1995. gadā Jelgavā tika pieņemts lēmums, ka nav nepieciešams tik daudz vidusskolu: tika izvērtēta vidusskolu darba kvalitāte un izglītojamo skaits vidusskolas posmā, divas mazākumtautību vidusskolas kļuva par pamatskolām. Latvijā patlaban diskutē, ka jāoptimizē vidējās izglītības iestāžu tīkls, bet Jelgavā arī jau 2001. gadā notika nopietnas skolu tīkla reformas, 2013./2014. mācību gadā Jelgavas 1. ģimnāzija, kur tobrīd mācījās mazāk nekā 400 skolēnu, pārtapa par Jelgavas Tehnoloģiju vidusskolu. Radot skolas spēka programmu zaru, nosakot darba prioritātes – inženierzinātnes un IT –, skola ir kļuvusi par straujāk augošo visā pilsētā: šajā mācību gadā vidusskolā mācās 786 skolēni, un 2020. gadā tā sasniegs maksimālo kapacitā-

“ Divu nedēļu garumā argumentēti diskutējām ar skolu direktoriem, cits citā ieklausījāmies, detalizēti analizējām katru situāciju. Jau pirmajā mūsu darba grupas sanāksmē visi skolu direktori atzina, ka skolu tīkla sakārtošana mūsu pilsētā ir nepieciešama, jo šobrīd visās pilsētas skolās ir gandrīz 1000 brīvu vietu.

ti.” G. Auza piebilst, ka skolā ir ļoti labs un daudzpusīgs interešu izglītības piedāvājums, kas ļauj bērniem attīstīties vispusīgi, kā arī padziļināti apgūt programmas, robotiku. Vidusskolas piedāvātās interešu izglītības IT programmas ārpus mācību stundām var apgūt jebkurš skolēns arī no citām mācību iestādēm. Visus programmas izdevumus apmaksā pašvaldība. Lai iestātos skolā, nav īpašu atlases kritēriju, kā tas ir, izvēloties mācības valsts ģimnāzijā.

Jelgavas izglītības iestāžu vadītāju atbalstītais skolu tīkla attīstības plāns

SĀKUMSKOLAS UN PAMATSKOLAS PAKALPOJUMI

- ➔ Jelgavas 3. sākumskola ➔ pakāpeniski kļūst par pamatskolu
- ➔ Jelgavas 4. sākumskola ➔ maina nosaukumu uz Jelgavas sākumskola

INTERNĀTPAMATSKOLU TĪKLS

- ➔ Jelgavas 1. internātpamatskola-attīstības centrs ➔ turpina darbu bez izmaiņām
- ➔ Jelgavas 2. internātpamatskola ➔ turpina darbu bez izmaiņām

MAZĀKUMTAUTĪBU SKOLU TĪKLS

- ➔ Apvienojot Jelgavas 2. pamatskolu un Jelgavas 6. vidusskolu, veidot jaunu spēcīgu pamatskolu upes labajā krastā, kurā tiek paplašināti arī pirmsskolas izglītības pakalpojumi
- ➔ Upes kreisajā krastā, palielinot izglītojamo skaitu, darbu turpina Jelgavas 5. vidusskola

VIDUSSKOLAS

- ➔ Jelgavas 4. vidusskola ➔ turpina darbu kā vienīgā vidusskola upes labajā krastā
- ➔ Jelgavas Tehnoloģiju vidusskola ➔ turpina darbu, palielinot izglītojamo skaitu
- ➔ Jelgavas Valsts ģimnāzija ➔ turpina darbu bez izmaiņām
- ➔ Jelgavas Spīdolas Valsts ģimnāzija ➔ 1.–12. kl. ģimnāzija jaunā adresē (Sarmas ielā 2)
- ➔ Jelgavas Amatu vidusskola ➔ īsteno arī vakara (maiņu) programmas un pamatskolas programmas
- ➔ Jelgavas Vakara (maiņu) vidusskola ➔ tiek reorganizēta

Jelgavas izglītības iestāžu vadītāju atbalstītais skolu tīkla attīstības plāns.

“ Piesaistītie ārējie pētnieki analizējuši ļoti daudzpusīgus datus – par demogrāfisko situāciju, to, cik bērnu atbrauc uz pilsētu un aizbrauc no tās, kāds ir pašvaldības ieguldījums izglītībā un cik līdzekļu atvēlēts viena bērna izglītošanai. Starp deviņām lielajām pilsētām vislielāko ieguldījumu savu bērnu izglītošanai atvēl Valmierā (izdevumi izglītībai uz vienu iedzīvotāju ir 1100 eiro), bet Jelgava ir otrajā vietā – attiecīgi 672 eiro, savukārt, piemēram, Jūrmalā tie ir 527 eiro, Liepājā – 529 eiro.

“Jelgavā visās pirmskolās izglītošana notiek latviešu valodā un vislielākās pārmaiņas gaida mazākumtautību skolas.

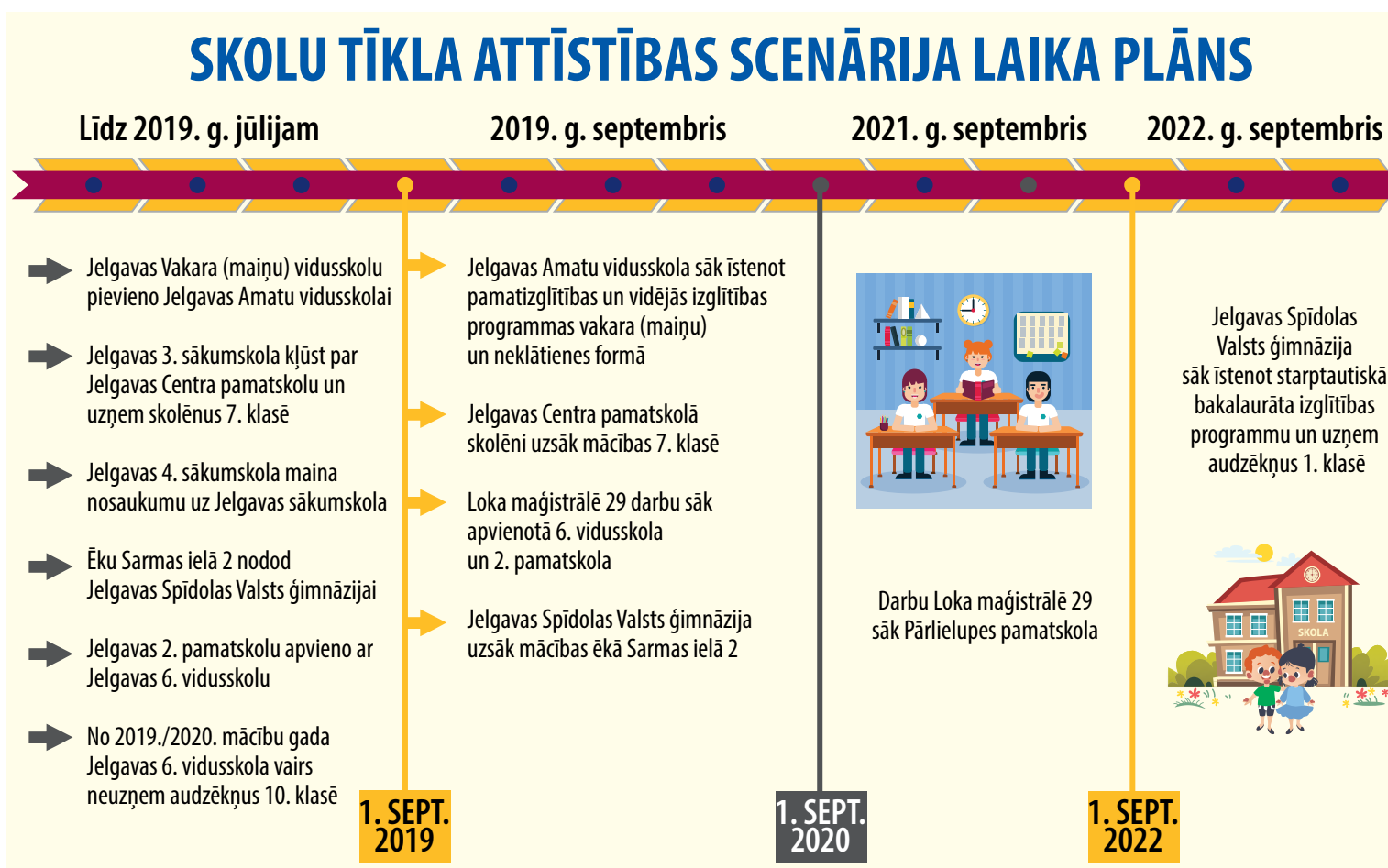
Jelgavas izglītības pārvaldes vadītāja norāda, ka, lai nodrošinātu individuālu pieeju katram bērnam, ir gudri jāizmanto ES struktūrfondu finansējums, kura apjoms ir iespaidīgs un mērāms miljonos. „Ja pašvaldība un skola šo iespēju gudri sasaista ar īstenojamajām programmām, tad rezultātus var sasniegt,” pārliecināti saka G. Auza.

Speciāliste atklāj vēl citus faktus par veiktajām pārmaiņām skolu tīklā 2014. gadā, piemēram, apvienoja Jelgavas 1. pamatskolu ar Jelgavas 2. internātpamatskolu, kurās īstenoja tikai speciālās izglītības programmas. „Apvienošana nebija nemaz tik viegla, bet to paveicām,” atzīst G. Auza. „Nepārtraukti vērtējam, kā attīstās izglītības sistēma, strādājam kopā ar pašvaldības vadību, izglītības iestāžu vadītājiem, nosakām sava darba stiprās puses un to, kas jāpilnveido, bet 2018. gadā nolēmām piesaistīt arī ārējo vērtētāju SIA „Dynamic University”, kas konkursa kārtībā ieguva tiesības izstrādāt pilsētas izglītības attīstības stratēģiju. No augusta līdz decembrim tika veikti pētījumi, pēc tam prezentēti rezultāti un izvērtēšanai piedāvāti divi iespējamie Jelgavas skolu tīkla attīstības scenāriji. Pašvaldība pilsētas izglītības vadītājiem uzdeva līdz 1. februārim izvērtēt piedāvātos variantus A un B un kopīgā darbā nonākt pie viena skolu tīkla attīstības plāna, ko nodot izskatīšanai Jelgavas domē.” Darba grupā iesaistījās visu 13 Jelgavas pašvaldības vispārīgizglītojošo skolu, kā arī profesionālās skolas vadītāji. 12 izglītības iestāžu direktori ir vienojušies par vienu skolu tīkla attīstības plānu: Amatu vidusskolai tiek pievienota Vakara (maiņu) vidusskola, 3. sākumskola pakāpeniski kļūst par pamatskolu, 2. pamatskola tiek apvienota ar 6. vidusskolu, veidojot spēcīgu pamatskolu Pārlielupē, bet Spīdolas Valsts ģimnāzija turpina darbu Sarmas ielā 2, kur ir plašākas un piemērotākas telpas.

Interesenti izglītības attīstības stratēģiju 2019.–2025. gadam var iepazīt interneta vietnē www.jelgava.lv.

Analizēti ļoti daudzpusīgi dati

Kā atzīst G. Auza, piesaistītie ārējie pētnieki analizējuši ļoti daudzpusīgus datus – par demogrāfisko situāciju, to, cik bērnu atbrauc uz pilsētu un aizbrauc no tās, kāds ir pašvaldības ieguldījums izglītībā un cik līdzekļu atvēlēts viena bērna izglītošanai. Starp deviņām lielajām pilsētām

Skolu tīkla attīstības scenārija laika plāns.

vislielāko ieguldījumu savu bērnu izglītošanai atvēl Valmierā (izdevumi izglītībai uz vienu iedzīvotāju ir 1100 eiro), bet Jelgava ir otrajā vietā – attiecīgi 672 eiro, savukārt, piemēram, Jūrmalā tie ir 527 eiro, Liepājā – 529 eiro. Analizēti arī bērnu sasniegumi eksāmenos, olimpiādēs, pētnieciskajos darbos, konkursos, notikusi plaša izvērtēšana visās izglītības pakāpēs, aptaujāti skolu vadītāji un 7. un 8. klases skolēni. Iesaistījušies vecāki un uzņēmēji, kā arī Jelgavas novada un Ozolnieku novada pārstāvji.

„Divu nedēļu garumā argumentēti diskutējām ar skolu direktoriem, cits citā ieklausījāmies, detalizēti analizējām katru situāciju. Jau pirmajā mūsu darba grupas sanāsmē visi skolu direktori atzina, ka skolu tīkla sakārtošana mūsu pilsētā ir nepieciešama, jo šobrīd visās pilsētas skolās ir gandrīz 1000 brīvu vietu. Daudz laika tika veltīts, domājot par to, kā efektīvāk īstenot šo procesu, tāpēc pašvaldībai iesniegtajā dokumentā detalizēti un soli pa solim esam izskaidrojuši, kā no izglītības iestāžu vadītāju viedokļa redzam skolu tīkla attīstību mūsu pilsētā, nosakot katras skolas attīstības virzienus,” skaidro Jelgavas izglītības pārvaldes vadītāja G. Auza.

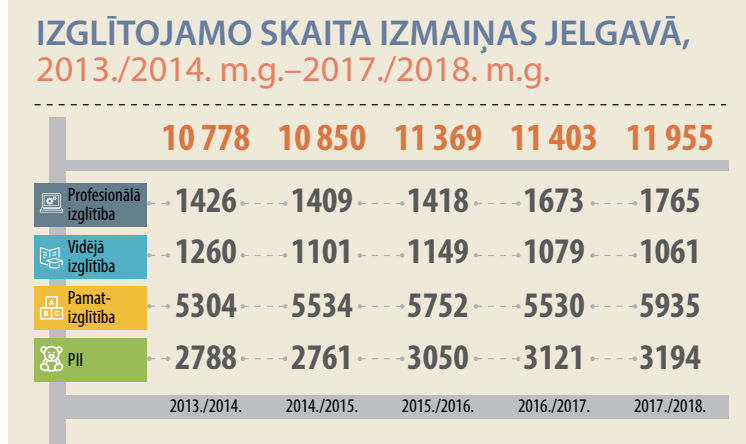
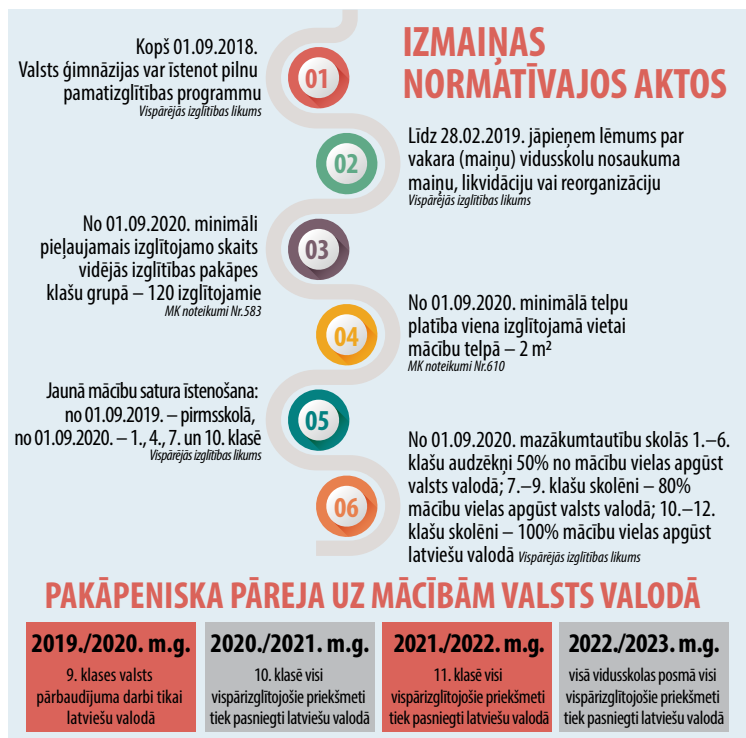
Izglītībā pārmaiņas, vienasprāt, notiek nepārtraukti.

“Izglītība ir nozīmīgu pārmaiņu procesā, nevis lai mainītu iestāžu struktūru, bet lai izveidotu labu pamatu saturiskām izmaiņām.

„Izglītība ir nozīmīgu pārmaiņu procesā,” viņa saka, „nevis lai mainītu iestāžu struktūru, bet lai izveidotu labu pamatu saturiskām pārmaiņām.”

G. Auza norāda, ka Jelgavā visās pirmskolās izglītošana notiek latviešu valodā un vislielākās pārmaiņas gaida mazākumtautību skolas. Visvairāk diskusiju bijis par pilsētas mazākumtautību skolu – 6. vidusskolas, 2. pamatskolas un 5. vidusskolas – turpmāko darbību, lai gan kopumā tajās ir 650 brīvu vietu. „Vecāki apgalvo, ka galvenais nav valodas aspekts, bet iespēja bērnam nodrošināt labu izglītību, tāpēc nevajadzētu runāt par mazākumtautību skolām, bet skolām, kurās īsteno noteiktas programmas,” uzsver G. Auza. „Turpmāk 6. un 5. vidusskola piedāvās izglītības programmas arī latviešu valodā. Lēmumu par šo programmu apgūšanu latviešu valodā pieņems vecāki, un ir svarīgi, vai viņi saskatīs sava bērna vajadzības un izvēlēsies piemērotāko izglītības programmu.”

Lai maksimāli atbalstītu 2. pamatskolas skolēnus, kurus skars vislielākās pārmaiņas, paredzēts, ka 5. vidusskola būs gatava uzņemt visus 1.–3. klases skolēnus kopā ar katras klases skolotāju. Nākamā mācību gada 9. klases audzēkņiem tiks piedāvāts izvēlēties vai nu 5., vai 6. vidusskolu un pāriet uz to kopā ar visu klasi un klases audzinātāju. Savukārt šābrīža 6. un 7. klases skolēniem tiks nodrošināta iespēja mācīties tajā pašā ēkā, pievienojoties Jelgavas Spīdolas Valsts ģimnāzijai, kas pēc skolas reorganizācijas pārcelsies uz ēku Sarmas ielā 2. Vienlaikus ikvienam no vecākiem ir iespēja izvēlēties kādu citu pilsētas skolu: Tehnoloģiju vidusskolu, 3. sākumskolu, 4. sākumskolu vai 4. vidusskolu. Nākamā skola ģimenei būtu jāizvēlas līdz aprīļa beigām.

Izglītības attīstības rīcības plāns tapis, piesaistot neatkarīgu ekspertu komandu, pašvaldības un izglītības speciālistus, skolēnu vecākus.

Pārmaiņas skars 6. vidusskolu, kas ne tikai būs gatava uzņemt 2. pamatskolas audzēkņus, bet arī pakāpeniski kļūs par pamatskolu. Taču, lai šis process būtu saudzīgs vidusskolēniem, ar nākamā mācību gadu paredzēts skolā neuzņemt 10. klases skolēnus, bet

11. un 12. klases audzēkņiem tiks saglabāta iespēja vidusskolu pabeigt savā mācību iestādē. Šāds priekšlikums tapis, ievērojot to, ka 6. vidusskolā ir profesionālās vidējās izglītības programmas, ko vidusskolēniem nevar piedāvāt 5. vidusskola. ■

Agresija, vitalitāte, visatļautība,

IK ILZE BRINKMANE

Laikraksta 24. janvāra numurā iesākām atspoguļot dzirdēto diskusijā „Bērnu tiesību un pienākumu īstenošana izglītības iestādes darba kontekstā”, kas Rīgas 64. vidusskolā norisinājās pēc Latvijas Izglītības vadītāju asociācijas (LIVA) un Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrības iniciatīvas.

Bērns ar savu uzvedību sauc pēc palīdzības

Izglītības kvalitātes valsts dienesta (IKVD) Uzraudzības departamenta direktora vietnieks **Maksims Platonovs** norādīja uz aktuālajiem problēmjautājumiem:

- ◆ izglītojamie ar speciālām vajadzībām;
- ◆ izglītojamo draudi savai un citu personu drošībai, veselībai un dzīvībai;
- ◆ izglītojamo, viņu vecāku un pedagogu savstarpējā komunikācija.

Speciālists izglītības iestāžu vadītājiem iesaka rīkoties aktīvāk, vērot mācību stundās notiekošo pat bez iepriekšēja brīdinājuma, biežāk veikt bērnu anonīmu anketēšanu. „Dienests bieži secina, ka skolās, lai gan ir pieņemti iekšējie normatīvie akti, tos īsti neziņina ne skolēni, ne darbinieki, tādēļ aicinām ievērot principu „zina, izprot, ievēro un uzrauga”. Izglītības iestādes izvēlētajam saziņas ar izglītojamo vecākiem veidam („E-klase”, „Mykoob”) jābūt konsekventam, it īpaši attiecībā uz informācijas un atbildžu saņemšanu, arī Ministru kabineta (MK) noteikumi Nr. 1338 būtu jāievēro konsekventi, bet, ja grūti sasniegt rezultātu, ir jāinformē pašvaldības atbildīgās institūcijas, kas lemj par tālāko iespējamo darbību,” norāda M. Platonovs.

Prakse pierāda, ka speciālistu ieteikumi, MK, bērnudārza vai skolas iekšējās kārtības un citu noteikumu ievērošana bieži vien ir un paliek rakstīta vai runāta teorija līdz brīdim, kad notiek jau kaut kas ārkārtējs. Visi diskusijas dalībnieki ir vienprātīgi, ka daudzas negācijas un pat traģēdijas varētu nenotikt, ja kāds būtu reaģējis laikus.

“Prakse pierāda, ka speciālistu ieteikumi, MK, bērnudārza vai skolas iekšējās kārtības un citu noteikumu ievērošana bieži vien ir un paliek rakstīta vai runāta teorija līdz brīdim, kad notiek jau kaut kas ārkārtējs.

UZZIŅA

Patlaban valstī ir 625 izglītības iestādes, no tām 255 vidējās izglītības iestādes un 54 speciālās izglītības iestādes. Nepilnu slodzi strādā 411 skolotāju palīgu, kopumā tarificēti 475 izglītības psihologi un 371 sociālais pedagogs.

VBTAI 2018. gadā saņemta informācija par 320 iespējamajiem bērnu tiesību pārkāpumiem, veiktas 90 tiesību ievērošanas pārbaudes, 25 gadījumos uzsākta un 15 gadījumos turpināta administratīvā pārkāpuma lietvedība, četrām personām piemērots administratīvais sods.

2018. gadā IKVD veicis 399 pārbaudes, saņemti 618 sūdzību iesniegumi, 18 gadījumos izskatīta administratīvā pārkāpuma lietvedība.

Latvijas Republikas Tiesībsarga biroja rīcībā ir informācija, ka 2017. gadā 72 pašvaldībās (no 119) izglītības iestādes nav ziņojušas par bērnu problēmu uzvedību un nav meklēta palīdzība to risināšanai. Ziņojumu sagatavo ik pa diviem gadiem, tātad nākamais gaidāms šogad.

No dzirdētā var secināt, ka lielākoties visu nelaimju cēlonis ir mīlestības un uzmanības trūkums, nereti arī veselības problēmas, bet to visu iespaido sociālie apstākļi un kultūrvidē, kādā cilvēks ir dzimis un audzis. Jāpiekrīt Juvāla Noasa Harari (*Yuval Noah Harari*) atziņai grāmatā „Sapiens. Cilvēces īsā vēsture”: „Bērni no mātes klēpja iznāk līdzīgi izkausētam stiklam – tos var štancēt, veidot un slīpēt ar pārsteidzošu izvēles brīvību. Tāpēc mēs varam izaudzēt bērnu par kristietu vai budistu, kapitālistu vai sociālistu, kareivīgu vai miermīlīgu.” Viņš secinājis arī, ka cilvēktiesības ir tikai mūsu bagātās iztēles augļi, un atkal jāpiekrīt, ka tām tiešām ir nozīme tikai tad, ja tās apzinās, ievēro un uzskata par vērtību.

Latvijas Republikas Tiesībsarga biroja Bērnu tiesību nodaļas vadītāja **Laila Grāvere** atgādina, ka „ikvienam bērnam ir tiesības uz pilnvērtīgu attīstību un ir tiesības nebūt agresīvam pret citiem bērniem, skolotājiem”. Viņasprāt, par bērna audzināšanu ir atbildīgi, pirmkārt, vecāki, otrkārt, skola, kam Izglītības likumā ir noteikts audzināšanas pienākums. Vēlreiz tiek atgādināti MK noteikumi, kuros norādīts, ka soli pa soli rīkoties, ja novērojama problēmu uzvedība. „Ja nav uzlabojumu un skola ir darījusi visu, tad jāvērsas pašvaldībā, kur atbildīgajiem sociālajiem dienestiem jāizstrādā

Diskusijas vadītāja LIVA viceprezidente un V. Plūdoņa Kuldīgas vidusskolas direktore Jana Jansone, kā arī arodbiedrības „Latvijas izglītības vadītāju asociācija” prezidents un Siguldas Valsts ģimnāzijas direktors Rūdolfs Kalvāns mudināja kopīgi meklēt atbildes uz jautājumiem, ko darīt reālās dzīves situācijās, kad risinājumu tik viegli nespējam rast.

Latvijas Autisma apvienības vadītāja Līga Bērziņa (stāv) stāsta, ka sastop bērnus, kuri ir zaudējuši ticību un apgalvo, ka neviens viņiem netic. Viņasprāt, nedrīkst visu vainu novelt uz ģimeni, ir jāskatās konkrētais brīdis. Apvienības pārstāve ir pārliecināta, ka skolotāji vienmēr domā par problēmu risinājumu.

programma un plāns, kā palīdzēt ģimenei,” iesaka L. Grāvere un piebilst, ka ir novērota arvien pieaugoša tendence, ka izglītības iestādes par problēmām noklusē un tālāk neziņo. Sociālie dienesti secina, ka viņu redzeslokā nonāk pusaudži ar nopietni ielaistām uzvedības problēmām.

M. Platonovs norāda, ka ir jārunā par to vecāku līdzatbildību, kuri neatklāj savu bērnu speciālās vajadzības, uzsākot mācības 1. klasē, bet „ko varam prasīt no vecākiem, ja viņi paši ir sociālo dienestu uzmanības lokā?... Viņš arī atzīst, ka ir prasmīgi skolotāji, kuri organizē darbu tā, ka skolēni iesaistās, netraucē ne sev, ne citiem, bet ir skolotāji, kuru vadītajās stundās nav izprotami noteikumi.

Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas (VBTAI) Bērnu tiesību aizsardzības departamenta direktore **Renāte Alberga** atgādina, ka Izglītības un zinātnes mi-

“No dzirdētā var secināt, ka lielākoties visu nelaimju cēlonis ir mīlestības un uzmanības trūkums, nereti arī veselības problēmas, bet to visu iespaido sociālie apstākļi un kultūrvidē, kādā cilvēks ir dzimis un audzis.

nistrijas (IZM) pārstāvji un jaunā pamatzglītības standarta un satura izstrādātāji cer, ka jaunais izglītības saturs būs kā brīnumlīdzeklis – notiks visu skolēnu pašvadīta mācīšanās un īstenosies atbildība par mācību procesu, taču,

viņasprāt, tas atkarīgs no vecāku un izglītības iestādes un skolotāju darbības un spējas panākt skolēnu pašvadītu mācīšanos un pašdisciplīnu. „Nevar deleģēt vecākus, ja viņiem pašiem trūkst sociālo prasmju. Izglītības iestādē ir jāiemāca prasmes, kā organizēt savu darba dienu, rādot personisko piemēru,” secina R. Alberga.

„Kā palielināt izglītības iestādes atbildību, ja tā nereaģē, kad bērns ar savu uzvedību sauc pēc palīdzības?” jautā L. Grāvere. IZM Izglītības departamenta direktore vietniece vispārējās izglītības jomā **Ilze Seipule** atgādina, ka Naukšēnos ir sociālās korekcijas izglītības iestāde, kur ar tiesas lēmumu ievieto bērnus no 11 līdz 18 gadu vecumam, bet „pašvaldību administratīvās komisijas neizmanto šo iespēju, patlaban tur atrodas tikai 20 skolēnu”.

Rīgas domes labklājības departamenta sociālo pakalpojumu sektora ģimenēm un bērniem

bēgšana no problēmām, II

vadītāja **Agnese Igaune** un R. Alberga iebilst, ka problēmu nevar atrisināt, ja bērnu izolē un aizsūta pēc iespējas tālāk no ģimenes. A. Igaune uzskata, ka nepieciešama lielāka sadarbība ar ģimeni, kā arī bērna uzvedība jāvēro jau bērnudārzā, tai jāpievērš pastiprināta uzmanība, pēctecīgi par problēmām būtu jāzina tālāk skolā.

Sabiedrībā kaut kas nav kārtībā ar attiecībām

Rīgas Stradiņa universitātes (RSU) Psihosomatiskās medicīnas un psihoterapijas klinikas profesore **Dr. med. Gunta Ancāne** ir pārliecināta: „Bērnu būtība ir atspoguļot pasauli, ar savu uzvedību viņi pavēsta – jūs, pieaugušie, neesat sakārtotoji to, ko varējāt sakārtot.” Viņa atklāj, ka vispirms ārstē vecākus, pat bērnus neredzot, un, pateicoties tam, mainās bērnu uzvedība.

„Mūsu sabiedrībā kaut kas nav kārtībā ar attiecībām vispār – ir ļoti maz cieņas, nav kārtības elementāros jautājumos. Tas nav pat agresivitātes pieaugums, bet cilvēkiem ir dota iespēja būt brīvākiem, atvērtākiem. Precīzāks termins dabiskās agresivitātes vietā ir vitalitāte, lai varētu reaģēt uz apkārt notiekošo: savā reizē rodas bailes, savā – riebums, aizkaitinājums, un savā reizē rodas riktīgas dusmas, ja kāds pārkāpj mūsu personības robežas,” skaidro G. Ancāne, norādot, ka ir pārkāptas arī diskusijas dalībnieku personības robežas: tikšanās norit ļoti aukstā telpā; ekrāns, uz kura demonstrē prezentācijas, ir novietots ļoti tālu no sēdošo rindām; viņasprāt, šajās detaļās izpaužas tas, kāda ir cieņa vienam pret otru.

„Skolotājiem un daudziem citiem pietrūkst zināšanu un prasmes izpaust savas agresīvās jūtas. Viņi nevis meklē palīdzību, bet visbiežāk problēmas pabāž zem galda un atbildību par izglītības kvalitāti sāk pieprasīt no bērniem. Kā dzirdējam, aptaujas liecina, ka skolotāji gaida lielāku cieņu no skolēniem, vecākiem, sabiedrības. Lai pret kādu izturētos ar cieņu, ir nepieciešams, lai cilvēks to atļautu. Jautājums – kā katram skolotājam un visiem kopā apieties ar savu agresivitāti par cieņas trūkumu: tādā neprotam aizstāvēt savas robežas, trūkst pašcieņas,” stāsta psiholoģijas doktore. G. Ancāne stāsta, ka skolā, kurā mācās viņas mazbērni, nostiprina „lūdzu” un „paldies” lietošanu, nostiprina cieņu pret skolotājiem, kurus uzrunā par *madame* (franču val.) un *mesjē* u. tml.

„Ja pret bērnu izturēsimies ar cieņu, tad cieņu saņemsim atpakaļ. Ja bērni kļūst agresīvāki... tas ir stāsts par to, ka viņi ir kļuvuši brīvāki izpaust, ka kaut kas viņiem nepatīk, ka pieaugušie nav sakārtotoji to, kas ir viņu tiešā kompetencē. Aicinu būt gudriem un drosmīgiem un būt kontaktā

ar problēmas būtību. Bērni ir visu mūsu kopīgā nākotne,” uzsver profesore.

Rīgas sociālā dienesta sociālā darba nodaļas vadītājas vietniece **Inga Ozola** norāda – bieži no bērniem un pusaudžiem dzird atzišanos, ka viņiem neviens netic, viņus neuzklausā, nesadzird, neredz. „No savas puses cenšamies viņus iedrošināt un, ja atbalsta personas viņi nerod ne ģimenē, ne skolā, meklējam mentorus, autoritātes, kas celtu viņu pašvērtējumu, drosmi pieņemt patstāvīgus lēmumus,” saka I. Ozola.

Diskusijas vadītāja LIVA viceprezidente un Viļa Plūdoņa Kuldiņas vidusskolas direktore **Jana Jansone** jautā, vai speciālisti tic visiem un par visu. G. Ancāne atbild, ka jautāt, vai tic, ir bīstami tāpēc, ka neviens no klātesošajiem nav tiesnesis. „Ļoti vēlos atbrīvot skolotājus no pienākuma pildīt svešas kompetences, jo ir ļoti grūti pateikt: balts – melns, vainīgs – nevainīgs,” uzsver profesore. „Nevis ticam visiem, bet uzmanīgi ieklausāmies un izrādām cieņu tam, ko bērns saka, – tā būtu atslēgas frāze. Attiecības tiek saārdītas, kad izrādām neuzticēšanos, īgnumu. Katrs varam radīt labestīgu vidi, ja otram uzsmaidām vai atsmaidām pretī, ja smaida bērns.”

J. Jansone piebilst, ka tic, kamēr nav pierādīts pretējais. Rīgas bāriņtiesas priekšsēdētājs **Aivars Krasnogolovs** ir pārliecināts, ka visas problēmas meklējamas sabiedrībā, un piebilst, ka bērna šķiršana no ģimenes ir pats galējais līdzeklis.

Disciplīna un kārtība sākas ar noteikumiem

Rīgas pašvaldības policijas speciāliste psiholoģiskajos konsultēšanas jautājumos **Aija Lilienfelde** uzskata, ka atbildība ir ļaut bērnam piedzīvot savas izvēles sekas. „Disciplīna un kārtība sākas ar noteikumiem, piemēram, skolas iekšējās kārtības noteikumiem.

“ Iesaku skolotājiem vieniem nerisināt problēmas, policijas darbinieki ir profesionāļi, un savlaicīgi lūgt palīdzību nevar būt kauns. Vardarbība un agresija skolās neiet mazumā, parādās vēl citi aspekti – nicinājums, neiecietība, zemskums.

RSU Psihosomatiskās medicīnas un psihoterapijas klinikas profesore **Dr. med. Gunta Ancāne** ir pārliecināta: „Bērnu būtība ir atspoguļot pasauli, ar savu uzvedību viņi pavēsta – jūs, pieaugušie, neesat sakārtotoji to, ko varējāt sakārtot.”

Ir nācies lasīt tādus, kur maz teikts par pieaugušo, par vecāku atbildību, bieži noteikumus dod bērniem izlasīt un parakstīt. Noteikumi ir ļoti dzīvi, tiem ir jābūt saistītiem ar konkrētu vietu šeit un tagad, tie ir jāizprot. Vai skolēniem jautā, cik daudz no lasītā viņi saprot, pieņem, spēj ievērot? Iesaku skolotājiem vieniem nerisināt problēmas, policijas darbinieki ir profesionāļi, un savlaicīgi lūgt palīdzību nevar būt kauns. Vardarbība un agresija skolās neiet mazumā, parādās vēl citi aspekti – nicinājums, neiecietība, zemskums,” stāsta A. Lilienfelde, piebilstot, ka nākas saskarties ar bērniem, kuri atklāj, ka pirmo reizi kāds ar viņiem cilvēki runā.

Latvijas Autisma apvienības vadītāja **Līga Bērziņa** piekrīt – arī viņa sastopot bērnus, kuri ir zaudējuši ticību un apgalvo, ka neviens viņiem netic. „Nedrīkst visu vainu novelt arī uz ģimeni, ir jāskatās konkrētais brīdis. Ir tāds termins „vientulība pedagoģijā”, bet es uzskatu, ka pedagoģija ir pozitīvākā zinātne pasaulē – tā tic bērnam pat tad, kad psiholoģija ir zaudējusi ticību. Pedagoģs domās risinājumus, domās, ko vēl var izdarīt,” pārliecināti saka L. Bērziņa.

J. Jansone uzskata, ka izglītības iestāžu vadītāji zina savu atbildību, ir arī vecāku atbildība un pašu skolēnu. Viņa izstāsta konkrētu piemēru: 8. klases skolēns nav motivēts mācīties, piekāvis pusi klases, nonācis policijā, notikušas vairākas starpinstitutionālas sanāksmes, sarunas ar tēvu, jo māte dzīvo šķirti citā ģimenē ārzmēs; vārdu sakot, darīts viss iespējama. Agresīva uzvedība zēnam parādījusies jau sākumskolas klasēs. Tagadējo klasesbiedru vecāki lūdz viņu izslēgt no skolas, uzskatot, ka tiek pārkāptas viņu bērnu tiesības uz kvalitatīvu izglītību un drošu vidi izglītības iestādē. „Ko darīt šādā situācijā?”

jautā diskusijas vadītāja.

A. Lilienfelde atzīst, ka tas ir smags gadījums. „Atbildība draud dzējas ar realitāti. Bērnam ir reāli jāizstāsta, kas var būt par to un to. Skolotāji nav ne tiesneši, ne policisti, tādēļ aiciniet profesionāļus, kas izstāstīs lietas būtību. Nav citu instrumentu kā sadarbība, saruna un laiks,” uzsver policijas speciāliste. „Iespējams, vairākumam izveidojusies nepatika pret šo bērnu – un viņš negatīvo attieksmi izjūt. Daudz kas mūsu dzīvē notiek, ja par to baidāmies runāt. Tā ir raksturīga mūsu sabiedrības iezīme – pārāk ilgi ciešamies un klusējam, līdz visas vīles plīst. Bet līdzās taču ir speciālisti!” Viņas kolēģis **Lauris Kudiņš** piekrīt, ka zēna uzvedības cēlonis visticamāk bija jāmeklē daudz agrāk.

R. Alberga ir pārliecināta, ka ikvienu situāciju ir jāprot nolasīt, tāpat kā jebkuru likumu un noteikumus. Viņasprāt, daudz izsaka dzirdētais, ka par puisī rūpējas tēvs viens pats un māte dzīvo citur: bērna vardarbīgā uzvedība liecina par paša izjustu vardarbību – viņš ir pamests novārtā. „Varu vien ieteikt vienmēr paturēt prātā, kādi esat saskarsmē ar citiem pieaugušajiem, pirms kontaktējamies ar bērniem,” rosina speciāliste.

Kā atrisināt tehniskos, materiālos un cilvēku resursus

Diskusijas dalībnieki no zāles jautā, kas un par kādiem līdzekļiem bērnam ar līdzīgu uzvedību nodrošinās mācību procesu, kā atrisināt tehnisko, materiālo un cilvēku resursu jautājumu – skolā bērni ar problemātisku uzvedību ir gandrīz katrā klasē. Izskan piebildes, ka modelis „nauda seko skolēnam” ierobežo daudzas iespējas, veicina neatbilstīgu rīcību, piemēram, noturēt bērnus izglītības iestādē, noklusēt situācijas, lai tās nenonāk speciālistu redzeslo-

“ Cer, ka topošajā nacionālajā attīstības plānā tiks atbalstīts IZM priekšlikums par pedagoga palīga nepieciešamību vispārējās izglītības iestādēs.

kā. IZM pārstāvei tiek jautāts, vai ir domāts, kā palīdzēt risināt situāciju, piemēram, nodrošināt, lai skolotāja palīgs ir katrā klasē.

A. Krasnogolovs iesaka neklusēt par konkrētiem vardarbības gadījumiem, piemēram, ja kāds tiek piekauts, bet vecākiem rakstīt iesniegumu policijā.

I. Seipule cer, ka topošajā nacionālajā attīstības plānā tiks atbalstīts IZM priekšlikums par pedagoga palīga nepieciešamību vispārējās izglītības iestādēs. Sarunā iesaistās skolu vadītāji, minot piemērus: katrā klasē ir 1–4 bērni ar uzvedības un citām problēmām, bet skolā, kurā mācās 300 skolēnu, gan psihologam, gan logopēdam ir vien 0,2 slodzes. Runātāji secina, ka ar tik niecīgu atbalsta personāla nodrošinājumu situāciju, pat ļoti gribot, nevar atrisināt. J. Jansone tam piekrīt: arī Kuldiņā, apvienojot trīs mācību iestādes un izveidojot skolu, kurā mācās 700 skolēnu, atbalsta personāla nepietiek; lai gan visi strādā slodzi, pārāk daudziem bērniem ir nepieciešama papildu uzmanība, piemēram, kāds, kurš palīdzētu atvērt grāmatu noteiktā lappusē vai citādi palīdzētu attīstīt nepieciešamās prasmes, kuru apgūšana sagādā lielas grūtības. Viens skolotājs visiem palīdzēt nespēj, tādā nebūs iespējams nodrošināt arī gaidīto izglītības kvalitāti. ■

Tava rītdiena sākas jau šodien

BJC „Bolderāja” ir visjaunākā interešu izglītības iestāde Rīgā – februārī tas svin 15 gadu jubileju.

IK RUTA DZENE

BJC „Bolderāja” direktore

Jā, tieši tava rītdiena, paritdiena un arī nākotne sākas jau šodien! Un savā nākotnē ieraudzīt ko gaišu, iepriecinošu vai vismaz labāku nekā šodienā ceram taču mēs visi, arī uz brīnumu – gan optimisti, gan pesimisti. Kad esi vēl tikai pašā kalna piekāpē vai mazdrusciņ uz augšu pakāpies, tad nākotne vispār šķiet viens vienīgs brīnumu kalns. Bet tad arī pašam jāpacenšas – aizvien kaut ko jaunu uzzināt, apgūt, iemācīties, pavērt savu pasauli un reizē ar to arī rītdienu.

Visjaunākā interešu izglītības iestāde Rīgā svin 15 gadu jubileju

Izcilā Zenta Mauriņa ir teikusi: „Sastapšanās prieku nosaka nevis pasaulīgas vērtības un praktiskie labumi, bet gan vārdos neizsakāma noskaņa un izstarotā labestība.” Uz vienu pēcpusdienu piekļuša bērnu čalas bērnu un jauniešu centra (BJC) „Bolderāja” mājvietā, lai 5. februāra pēcpusdienā piešķandinātu VEF kultūras pili. Uz centra 15 gadu jubilejas koncertu pulcējās audzēkņi un viņu vecāki, kā arī bijušie audzēkņi, centra darbinieki, domubiedri un sadarbības partneri. Krāšņajā jubilejas koncertā „Satikšanās” krāsas mijās ar skaņām, kustības – ar vārdiem, emocijas – ar gaismām.

“Bērni un pusaudži šeit raduši sev otrās mājas, viņiem nav bezdarbībā jāklīst pa ielām vai jāsēž pie datora. BJC „Bolderāja” piedāvā daudz interesantākas un saistošākas nodarbes.

Neliels, bet mājīgs bērnu un jauniešu iemīļots interešu centrs

BJC „Bolderāja” ir visjaunākā interešu izglītības iestāde Rīgā un savu mājvietu ir radis Rīgas nomalē, Bolderājā – Daugavgrīvā. Visskaļāk bērnu balsis te skan darbdienās, sākot ar plkst. 15.00, bet sestdienās iet ņīgu ņegu visu dienu. BJC „Bolderāja” ir tikai viena no tām vietām Rīgā, kur joprojām viss notiek. Bērni un pusaudži šeit raduši sev otrās mājas, viņiem nav bezdarbībā jāklīst pa ielām vai jāsēž pie datora. BJC „Bolderāja” piedāvā daudz interesantākas un saistošākas nodarbes.

Telpu platības ziņā centrs nav sevišķi liels, un tas reizēm rada problēmas lielāku sarīkojumu organizēšanā (tad tiek īrētas tuvāko skolu vai kultūras centru telpas), toties mājīgi gan te ir. Centrā pa-

Svētku koncertā „Satikšanās” direktore Ruta Dzene saka apsveikuma un pateicības vārdus centra pedagogiem, audzēkņiem un vecākiem.

BJC „Bolderāja” radošo pulciņu izstāde Rīgas Pārdaugavas izpilddirekcijā: audumu kolāžas pulciņa „Pachwork” dalībnieku veikums un vizuālās un lietišķās mākslas studijas darbiņi.

BJC „Bolderāja” pedagogi un citi centra darbinieki.

domāts par visu: gan lai pašiem mazākajiem, kuri atnākuši uz spēļu istabu, būtu, ko darīt un ar ko rotaļāties, gan lai sev saistošas nodarbes atrastu arī pusaudži. Un bērnu te netrūkst – katru mācību gadu ap tūkstoti audzēkņu ir iesaistījušies 28 interešu izglītības programmu apgūšanā.

Kopskaitā 75 pulciņi bērniem un pusaudžiem piedāvā nodarbības visplašākajā spektrā – no prāta trenēšanas un savu visdažādāko māksliniecisko talantu attīstīšanas līdz fiziskām aktivitātēm, ieskaitot cīņas sporta treniņus. Visas šīs nodarbes jau atradušas piekritējus bērnu un jauniešu vidū daudzu gadu garumā. Centrs lepojas ar to, ka daudzi no viņiem apmeklē BJC „Bolderāja” pulciņu nodarbības ilgstoši, ne vienu vien gadu – no vecuma, kad deguntelis vēl tikko pāri galda malai, līdz pat spūrainajiem tiņu gadiem vai jau patstāvīgai jaunieša dzīvei.

Vispopulārākie ir ar mūziku saistītie pulciņi, dejas, vispārējā fiziskā sagatavotība, valodas, prāta spēles. Jau pirmajā dienā, kad notiek pieteikšanās uz pulciņiem, jaunās grupas tiek nokomplektētas stundas laikā. Ļoti pieprasīti un populāri nemainīgi no gada uz gadu ir dambrete, karatē un Taizemes bokss, lego, audumu kolāža, vizuālā un lietīšķā māksla, foto, ritmika un visas nodarbības pirmsskolas vecuma bērniem es-tētikas skolā.

Darīt labāko, ko var, un veikumu neslēpt kā sveci zem pūra

BJC „Bolderāja” bērni un jaunieši patiešām attīsta vispusīgas iemaņas, var izkopt savus talantus un arī likt tos lietā. Kas viens ir ko centīgi darīt, otrs – ieraudzīt, izjust sava darba rezultātus. Un šajā ziņā centram ir, ar ko lepoties. Daži piemēri.

◆ **Vairākkārtēji Latvijas, Eiropas, pasaules čempioni dambretē.** Dambretes pulciņu vada sešpadsmitkārtējā pasaules un pirmā prāta spēļu olimpiādes Pekinā 2008. gadā čempione dambretē Zoja Golubeva, kura 15 gadu laikā izaudzinājusi līdz Rīgas, Latvijas, Eiropas un pasaules čempioniem savus audzēkņus – pasaules čempionu U 16 grupā, Eiropas čempionu ātrspēlē un vairākkārtējo Latvijas čempionu Leonīdu Cileviču, vairākkārtēju Latvijas čempioni, Eiropas ātrspēles čempioni, Eiropas čempioni, pasaules čempioni Jēlenu Česnakovu, Eiropas un pasaules čempionātu medaļniekus Mariju Koļedu, Gunāru Gribušku, Vsevolodu Mitreviču. Latvijas Dambretes federācija 2018. gada sporta laureātu nominācijā „Veiksmīgākais dambretes centrs Latvijā” nominēja centra dambretes pulciņu.

◆ **Balss ieskanas arī tiem, kam lācis uzkāpis uz austiņām.** Labus vārdus var teikt par muzikālo studiju „Kantilēna”, kuras vadītāja Irina Parahņe-

viča strādā pēc savas savdabīgās metodes ar ikvienu bērnu, arī ar tādiem, par kuriem mēdz teikt – lācis uzkāpis uz austiņām –, un ļauj noticēt saviem spēkiem. Bērnu balsis skanējušas ne tikai Rīgas un Latvijas konkursos, bet ar atzīstamiem sasniegumiem tālu aiz valsts robežas.

◆ **Zēni arī tekstilmāslā.** Audumu kolāžas pulciņa „Pachwork” vadītāja Olga Truškova motivē radoši darboties ar audumu īpašās tehnikās ne tikai meitenes, bet arī zēnus. Pulciņa audzēkņu darbi novērtēti atzinīgi daudzos Latvijas un pilsētas konkursos un izstādēs, ar tiem mājīgākas darītas centra telpas. Pulciņa audzēkņu darbi izpelnījušies lielu atzinību Latvijas Tekstilmozaikas biedrības rīkotajās Rīgas tekstilmākslas konkursizstādēs, kā arī daudzos valsts nozīmes konkursos un Latvijas Skolu jaunatnes dziesmu un deju svētku skatēs.

◆ **Lepojamies ar katru pulciņu.** Karatē un taiboksa treneris Saulus Šeikis ar saviem audzēkņiem godam aizstāvējis Latvijas vārdu ne tikai Lietuvā, Ukrainā un Baltkrievijā, bet arī tālajā Taizemē.

◆ Lepojamies ar deju studijas „Diamond” deju iestudējumiem un viņu pedagoģi Tatjanu Čilikinū, mūzikas studijas „Rozīnes” dalībniekiem un viņu pedagoģi Žaneti Volņanko, deju studijas „Terra” audzēkņu deju un skolotāju Irinu Ivanuškinu, lego pulciņa audzēkņiem un viņu pedagoģi Kristīni Katinsku, foto un vizuālās mākslas audzēkņu darbiem un viņu pedagoģēm Ivetu Bērziņu, Irinu Gorinu. Vārdu sakot – katrs no centra pulciņiem dara to labāko, ko var un spēj, un savu veikumu neslēpj kā sveci zem pūra.

Piedaloties pasākumos, paver plašāku pasauli un skatījumu uz dzīvi

Katrs pulciņš ir kā mazs dimantiņš... Un šie dimantiņi iemirdzas spoži jo spoži centra tradīcijās. Mums ir daudz tādu lielu sarīkojumu, kurus jau varam saukt par tradicionāliem pasākumiem. Tie notiek ik gadu; daži piemēri.

◆ **Latvijas nedēļas.** Tās centra pastāvēšanas laikā ir bijušas tik ļoti dažādas tematikā, izpildījumā, pasākumu daudzveidībā – lāpu gājiens, fotoizstāde, orientēšanās sacensības, erudītu konkurss, sveču liešana, talantu konkurss, mūzikas dienas, labo vēlējumu dienas u. c.

◆ **Radošās brīvdienas nedēļas.** Tās norisinās Ziemassvētku un rudens brīvdienās, lai bērniem viss brīvlaiks nav jāpavada mājās vien. Bērnu gaida aizraujošas spēles, radošās darbnīcas, lekcijas, konkursi, fiziskās aktivitātes u. c. Tā, piemēram, skolēnu brīvdienās audzēkņi atbilstīgi vecumam un interesēm pasākumu ciklā

„Cilvēks un vide” varēja iepazīt UNESCO darbu Latvijā, Rīgas Dabaszinību skolu, Ķemeru Nacionālo parku un uzņēmumu „Zaļais punkts”. Pasākuma laikā bērni, piedaloties radošās aktivitātēs, uzzināja, kāpēc mums jābūt atbildīgiem par vides sakopšanu un kāpēc ir nepieciešama atkritumu šķirošana un pārstrāde; kas ir aizsargājamās dabas teritorijas; ko drīkst un ko nedrīkst darīt mežā; kā mājas apstākļos izaudzēt briežvaboli; kā kļūt par dabas pētnieku – jauno reindžeru.

◆ **Tradīcijas jaunās formās.** Lielais Ziemassvētku koncerts Imantas kultūras centrā – mūsu darba atskaite koncerts vai koncertuzvedums. Gadskārtu ieražu svētkus tradicionāli rīkojam ārpus centra, tā radot svētkus visiem interesentiem no Bolderājas un Daugavgrīvas. Miķeļdiena, Meteņi un Mašļeņica, Lieldienas – svētki ir tradicionāli, bet atbilstīgu formu un kaut ko jaunu, vēl nebijušu meklējam katru gadu no jauna – ar latviešu un krievu tradīciju apvienojumu, folkloras kopu, ansambļu piedalīšanos, Rīgas zooloģiskā dārza līdzdalību utt.

◆ **Bolderājas un Daugavgrīvas svētki.** 1. jūnija svētki „Bērns bērnam” jau daudzus gadus tiek plaši rīkoti kopīgi ar daudziem savu draugu kolektīviem no visas Rīgas. Svētki ieskandināti ne tikai centra pagalmā, bet arī brīnišķīgās vietās Rīgā – Vērmanes dārzā, Dzegužkalnā, skaistajā Rīgas 19. vidusskolas parkā, Rīgas 33. vidusskolas sporta laukumā. Šie svētki, ko rīkojam kopā ar Bolderājas Mūzikas un mākslas skolu, izauguši par plašiem Bolderājas un Daugavgrīvas svētkiem.

◆ **Vasaras nometnes.** Īpaši tiek gaidītas vasaras ar nometnēm, kurās bērniem ir iespēja ne tikai lietderīgi pavadīt brīvo laiku, bet ļoti daudz uzzināt par savu rajonu, pilsētu un Latviju. Un, kurš kaut reizi ir bijis nometnē pie mums, grib piedalīties vēl un vēl, pateicīgi ir gan vecāki, gan bērni.

Galvenais – iepriecina paši audzēkņi, kuri šajos pasākumos paver sev plašāku pasauli un skatījumu uz dzīvi. Mūsu pedagogu un administrācijas uzdevums ir nodrošināt apstākļus, lai bērni un jaunieši varētu radoši darboties, dot iespēju piedalīties un būt patstāvīgiem, pašiem vadīt un radīt, pieņemt citu tautu kultūru un saglabāt savas tradīcijas.

Mums centrā patiešām ir interesanta dzīve – interesanti pulciņi, aizraujoši pasākumi un lieliski pedagogi. Vai vēl kāds šaubās, ka bērnu un jauniešu centrs ir labākā vieta, no kurienes sākt savu lidojumu lielajā pasaulē? BJC „Bolderāja” šķiet, ka ir iespējams pilnīgi viss vai gandrīz viss, vajadzīga tikai paša vēlēšanās. Šī ir tā vieta, kas bērniem paver visdažādākās durvis uz pasauli. ■

Apskatāma konkursa „Lidice 2019” izstāde

IK VIVA DZENE

Rīgas interešu izglītības metodiskā centra vizuālās mākslas skolotāju metodiskās apvienības vadītāja

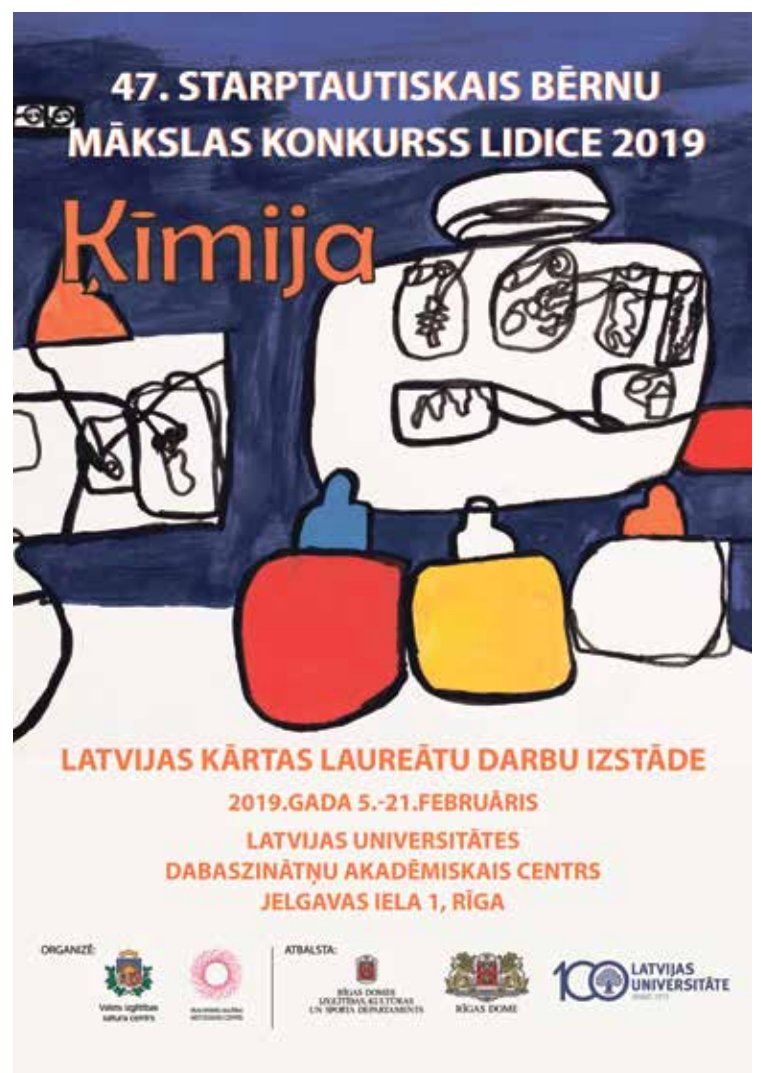
Jau 47. reizi notiks Starptautiskais bērnu mākslas konkurss „Lidice 2019”, kuru Latvijā organizē Valsts izglītības satura centrs sadarbībā ar Rīgas interešu izglītības metodisko centru un Čehijas Republikas vēstniecību Latvijā.

Šogad saņēmām vairāk nekā 900 darbu no visas Latvijas. Pēc žūrijas vērtējuma, 211 darbi tika izvirzīti izstādei Latvijā, un pēc tās tie ceļos uz Čehijas pilsētu Lidici.

2019. gadā aprit 150 gadu, kopš ķīmiķis Dmitrijs Mendelejevs (Дмитрий Менделеев) izveidoja ķīmisko elementu periodisko tabulu, tāpēc 47. starptautiskās bērnu mākslas konkursizstādes „Lidice 2019” organizatori sadarbībā ar UNESCO izvēlējies tēmu „Ķīmija” saistībā ar mūsu ikdienu – no apavu zolēm un ceļu seguma zem mūsu kājām līdz krāšņai ugunošanai virs mūsu galvām, ietverot plašu tematisko loku: uguns nozīme cilvēces attīstībā, alkīmija un alkīmīki, atomi, molekulas, ķīmiskie savienojumi, nozīmīgi atklājumi (metallurģija, degviela u. c.), ķīmija ikdienas dzīvē (iepakojums, kosmētika, medikamenti u. c.), krāsas ap mums.

Šogad saņēmām vairāk nekā 900 darbu no visas Latvijas. Pēc žūrijas vērtējuma, 211 darbi tika izvirzīti izstādei Latvijā, un pēc tās tie ceļos uz Čehijas pilsētu Lidici, kur tos tālāk vērtēs jau starptautiska žūrija.

Pateicoties veiksmīgai sadarbībai ar Latvijas Universitātes (LU) Ķīmijas fakultāti, konkursa „Lidice 2019” izstāde no 5. līdz 21. februārim ir apskatāma LU Dabas mājā Jelgavas ielā 1. ■

Kas nesapņo, tas nelido jeb Lidojums 120 gadu garumā

Turpinājums no 1. lpp. ►

tāji viņu uztvēruši kā kolēģi, kurā jāieklausās, kura jārespektē un kuras organizētajos pasākumos jāiesaistās. Tomēr, izjūtot savstarpēju cieņu un mīlestību, izdevies sastrādāties. Visi bijušie skolotāji 6. februārī tika aicināti uz skolas 120 gadu jubilejas koncertu VEF kultūras pilī, bet absolventi tikās 8. februārī skolas telpās Maskavas ielā 197.

„Skolas direktore Anna Zomere, kura skolu vadīja kopš 1978. gada, man teica: ja vēlos turpināt strādāt skolā, tad ir jāmacās. Studēju Liepājas Universitātē, izvēlējos sākumskolas skolotājas specialitāti, jo mazākie bērni ir klausīgāki,” smaidot saka Renāte un atklāj, ka otra viņas lielā aizraušanās ir dejas. Studējusi arī Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmijā un ir diplomēta deju skolotāja, bet pirmo īsto dzīves skolu izgājusi pie deju kolektīva „Liesma” vadītāja Imanta Magones, kurš vienmēr mudinājis darīt vairāk, nekā pati iedomājas, ka spēj. „Dejošana pie viņa deva lielu rūdījumu, jo viņš bija nesaudzīgs arī vārdos, bet, ja to pārdzivoja un tika tam pakļauts, tad saprati, ka mērķis ir izcilis rezultāts,” atceras Renāte. Viņa pratusi savu aizrautību iedvest citos, un skolā bērni no 1. līdz 9. klasei deju deju kopā „Pumpurēni”, pat skolas absolventi nevēlējušies pārtraukt deju kolektīvu „Dzīpārs”. Dejojot vienmēr ir starp Skolu jaunatnes dziesmu un deju svētku dalībniekiem. Tikpat aizrautīga esot mūzikas skolotāja Skaidrīte Daugule, kuras vadītie ansambļi arī gūst ievēribu un atzinību. Skolā ir arī 3.–6. klases zēnu koris, kas koncertos izpelnās skaļus aplausus.

Viens nav karotājs

Atbildot uz jautājumu, kā nonākusi direktores krēslā, R. Linde stāsta, ka tas noticis vienlaikus ar pārmaiņām valstī. Skolu valde vēlējusies iecelt savu kandidātu, bet skolotāji, iesaistot arodbiedrību un plašsaziņas līdzekļus, panākuši, ka tiek rīkots viens no pirmajiem konkursiem uz direktora amatu. Starp četriem pretendentiem – ar savu kolēģu atbalstu – kļuvusi par direktori 29 gadu vecumā.

Kā izdevies pārliecināt, ka būs vislabākā? Savu nākotnes redzējuma izklāstu direktore atceras vēl šodien, īpaši pirmo teikumu: „Vispirms sākšu ar pagrabiem.” Tie senajā kīeģeļu ēkā esot bijuši gruvešiem pilni, taču tos izdevies pārvērst par izmantojamām telpām. Seno celtni gan 2005. gadā, skolas renovācijas laikā, nācies nojaukt, bet tagad mērķis ir telpas vēl paplašināt, jo skola iemantojusi labas atsauksmes, un

vecāki savus bērnus ved ne tikai no Ķengaraga, bet arī no Ķekavas, Salaspils, Sarkandaugavas. Arī daudzi krieviski runājoši vecāki izvēlas šo skolu, jo vēlas, lai viņu bērni apgūst latviešu valodu, iegūst labu izglītību un izmanto daudzveidīgo interešu izglītības piedāvājumu.

Vaicāta, ko sevi vērtē kā stiprāko pusi – vai tā ir saimnieciskā vai mācību procesa organizēšana, R. Linde pārliecināta saka – spēj pārrēķināt vairākas jomas: gan saimniecisko, gan mācību, gan interešu izglītību. „Cenšos, lai visās jomās ir līdzsvars. Mani vecāki audzināja tā, lai esmu vispusīgi attīstīts bērns, un visā atbalstīja. Bērniībā nodarbojos ar sportu, mūziku, deju, daudz lasīju, tādējādi pilnveidoju gan savas fiziskās, gan garīgās dotības. Pilnīgi atzīstu, ka darbā svarīgs ir arī pārējo kolēģu atbalsts un man vienmēr ir bijuši ļoti labi vietnieki. Pirmā vietniece bija mana kādreizējā klases audzinātāja, matemātikas un fizikas skolotāja Vija Rasmane. Viņa ir apbrīnojama, skolā strādā jau 44 gadus un joprojām savu darbu dara ar sirdi un dvēseli, sarakstījusi mācību grāmatas fizikā. Skolotājas ieguldījums, veidojot skolas vēsturi, ir milzīgs,” atzīst Renāte un piebilst, ka viens nav karotājs, tādēļ vienmēr cenšas ap sevi pulcināt darbīgus profesionāļus. Par skolotāju trūkumu nevarot sūdzēties – pēdējos gados skolā ienākuši deviņi gados jauni kolēģi.

„Mūsdienās viens no grūtākajiem uzdevumiem ir darbs ar vecākiem, jo šobrīd ir jūtama daudzveidīga izpratne par audzināšanu ģimenē. Gadās, ka vecākiem ir pretenzijas pret kādu no skolas lēmumiem, bet ne visi atnāk izrunāties un risināt domstarpības skolā. Mēdz būt tā, ka neskaidrie jautājumi tiek risināti, iesniedzot sūdzības ārējām kontroles iestādēm. Ir bērni, kas savai uzvedībai nezina robežas, jo vecāki to nav pratuši vai vēlējušies ne iemācīt, ne paskaidrot. Bet jāteic arī tas, ka bērni kopumā tomēr nav mainījušies: visos laikos ir tādi, kas centīgi mācās, klausās skolotājos, ar prieku nāk uz skolu, bet ir arī tādi, kas nemācās pēc savām spējām, neklausa skolotājus, mēģina uzsmēķēt. Šobrīd ir nedaudz mainījusies skolēnu attieksme. Man patīk, ka bērni ir kļuvuši drošāki, var pateikt savu viedokli, ja izjūt netaisnību, vēlas noskaidrot, piemēram, atnāk un jautā, kāpēc par to un to saņemis tik un tik, izklāsta savus argumentus. Raisās diskusijas, kurās mēģinām rast atbildes,” stāsta R. Linde, vēlreiz uzsverot, ka būtiski ir bērnus uzklaut un izrunāties. No teiktā secinu, ka direktore pratusi radīt uzticību

un skolēni meklē ceļu pie viņas.

Vaicāta, kā pati un skolotāji uzticas reformu nepieciešamībai, R. Linde kļūst pavisam nopietna. „Lai gan tiek apgalvots, ka reforma ir nepieciešama, neviens tā īsti nav zinātniski pētnieciski pamatojis un pierādījis, kāpēc tai jābūt tieši tādai, kādu mums to piedāvā. Nezinu, varbūt par maz tiek pierādīta nepieciešamība. Vēl joprojām tās ir emocijas. Ja godīgi, tad ir pārliecība, ka liela daļa no pedagogiem reformas autoriem tomēr neuzticas, jo nav atbildēts uz daudziem „kāpēc”, nav atsauces uz pētījumiem un netiek sniegts pamatojums, kāpēc jādara tā, piemēram, mēs esam meklējuši atbildes uz jautājumiem par skolēnu slodzi un neko neatradām. Atbilde uz šo jautājumu iesniedzas tālajos 70.–80. gados. Tā līdz mūsdienām zināmie slodzes skaitļi ir nemainīgi jau gandrīz 40 gadus. Kāpēc, piemēram, 1. klasē mācību stundu slodze ir 21 stunda, bet ne 19 vai 22 stundas? Ja izskan apgalvojumi, ka bērni ir mainījušies, tad kāpēc nekas nemainās šajā skaitlī? Par reformu runānot... Varbūt kādai skolai ir jānorāda, kā vajadzētu strādāt, bet, lasot normatīvos aktus par kompetencēm, saprotu, ka tā vai līdzīgi tam esam strādājuši jau diezgan ilgu laiku. Būtu netaisnīgi mums pārmet, ka negrasāmies neko mainīt, jo izmaiņas jau notikušas ļoti savlaicīgi – vēl pirms šā projekta,” norāda R. Linde. Viņa stāsta, ka tālredzīgi mudinājusi skolotājus savstarpēji vērot stundas, pārrunāt, plānot un savstarpēji palīdzēt.

„Interesanta stunda ir bijusi vērtība visos laikos. Dzirdam vien citu terminoloģiju, piemēram, caurviju prasmes, bet lietas būtība jau nemainās. Būdam skolotāja jau 36 gadus un direktore 25 gadus, esmu piedzīvojuši daudzas reformas, viena no radikālākajām bija pāreja no piecām ballēm uz desmit. Daudziem skolotājiem un vecākiem bija grūti veikt šo soli, jo skolotājiem nebija viegli ielikt 7 un 8 balles, kas līdzinās senākajam vērtējumam 4 jeb „labi”, savukārt vecākiem bija nesaprotami jaunie skaitļi, jo jau 6 likās augsts vērtējums,” skaidro direktore.

Būt skolotājam ir īpašs talants

Joprojām tiek diskutēts, kā motivēt skolēnus mācīties aizrautīgi un ar interesi. Kā un vai tas izdodas? R. Linde atzīst, ka skolotāja loma tajā ir ļoti būtiska: „Ja skolotājs kā personība patīks, tad skolēns arī ar prieku apgūs viņa mācīto priekšmetu, piemēram, 90. gados daudzi noliedza un nemācījās krievu valodu, bet

“Ja skolotājs kā personība patīks, tad skolēns arī ar prieku apgūs viņa mācīto priekšmetu.”

mūsu skolā bija ļoti laba krievu valodas skolotāja un bērni vēlējas apgūt krievu valodu. Irina Kērma skolā strādā joprojām: lai gan vairākas reizes mēģinājusi sākt citu, labāk apmaksātu darbu, sapratusi, ka pilnvērtīgi sevi realizēt spēj tikai skolotājas profesijā. Bērni lieliski uztver, ja skolotājs darbu dara aizrautīgi, ar lielu enerģiju, nav pat jāizmanto planšetdatori, interaktīvās tāfeles un citas tehnoloģijas, pietiktu ar tāfeli un krītu.” Viņasprāt, skolotāja talants izpaužas spējā saprast bērnus, zināšanā, kā jāmāca, lai viņi uztvertu un saprastu sniegto informāciju.

„Tas ir pierādīts: jo vairāk skolēni rakstīs paši ar roku pie rakstu kladēs vai uz tāfeles, jo vairāk nodarbinās sīko muskulatūru pirkstu galos, jo efektīvāka būs smadzeņu darbība un vairāk skolēns varēs atcerēties no mācītā. Tehnoloģijas var būt kā vizuāls palīgs, bet daudzos gadījumos pietiek ar projektoru un ekrānu,” pārliecināti saka R. Linde.

Skolā tiek realizēts Eiropas Sociālā fonda projekts „Atbalsts izglītojamo individuālo kompetenču attīstībai”. Direktore skaidro, ka to izmanto, lai palīdzētu ne tikai bērniem, kuriem ir grūtības mācību apgūvē, bet arī talantīgajiem bērniem. Ir sagādāti jauni mācību līdzekļi, nodrošinātas lielākas iespējas praktiskajām nodarbībām dabaszinību kabinetos, var doties mācību ekskursijās uz uzņēmumiem.

Kā un vai skolotājiem izdodas rast individuālu pieeju katram, ja klasē kādam pietrūkst spējas koncentrēties vai ir uzvedības problēmas? R. Linde uzsver, ka noteicošā ir skolotāja profesionalitāte, un stāsta, ka arī pati ierodas vērot stundas: „Mums bieži notiek atklātas nodarbības, un, ja ir nepieciešamība, tad norādu, ko varētu pilnveidot vai mēģināt darīt citādi. Protams, atšķiras tas, kā katrs teikto uztver, bet tik un tā man tas ir jāpasaka.” Esot reizes, kad skolotāji jāiedrošina nepakļauties bērnu vēlmei manipulēt, piemēram, neveltīt papildu uzmanību, ja skolēns apgalvo, ka latviski nesaprot, bet citā situācijā atklājas, ka saprot ļoti labi. „Veiksmīgi, ja vecāki ir saprotoši šādās situācijās,” saka direktore. „Tā ir bijusi viņu izvēle – lai bērns apgūst latviešu valodu, kuru viņi paši nepārvalda, vienlaikus apzinoties, ka mācību programma tiek realizēta valsts valodā.”

Svarīgs ir drošais plecs blakus

Svētku reizēs un skolu salidojumos parasti godina tos, kas skolā strādājuši visilgāk vai iemantojuši bērnu un kolēģu cieņu un mīlestību. Lūgta nosaukt vismaz dažus, direktore mēģina skaitīt darba gadus, piemēram, 29 gadus strādā vietniece, sākumskolas un matemātikas skolotāja Ilze Bērziņa, 32 gadus – mājturības un tehnoloģiju skolotājs Andris Linde; lai gan strādā tikai 10 gadus, bet spējusi aizraut ar matemātiku un skolas žurnāla „Starpbrīdis” veidošanu skolotāja Inese Lude, kura ir arī matemātikas mācību grāmatu autore; arī tagadējā vietniece izglītības jomā Kristīne Dītriha ir sākumskolas skolotāja un māca matemātiku.

Vaicāta, kā ir strādāt vienā skolā ar dzīvesbiedru, Renāte atklāj, ka iepazinušies tālajā 1983. gadā, bet no ciemiņa kļūt par skolotāju mudinājusi toreizējā direktore, un Andris ātri sapratis, ka būt skolotājam ir arī viņa aicinājums. „Aptaujās bērni skolotāju Andri augstu vērtē, un abpusējo pievilkšanos jau var pamanīt. Vīrs pabeidza studijas Latvijas Universitātē un jau ilgu laiku māca puīšiem darīt praktiskas lietas, kā arī vizuālo mākslu. Viņš, vīrietis, uzskata, ka puīšiem ir jāamāca strādāt ar rokām, jo tikai tad viņi nebaidīsies turēt rokās instrumentus un savās mājās salabot krānu vai ieskrūvēt spuldzīti utt., tādēļ ar bažām uztver reformu ideju autoru vēlmi to nomainīt ar prasmi pārsvarā darboties tikai ar datoru,” stāsta R. Linde. Viņa atceras emocionālu epizodi, kad puišs, kas vīra ietekmē arī pabeidzis studijas un kļuvis par mājturības skolotāju, viņam parādījis paša rokām stundās izgatavoto pirmo koka mašīniņu, kuru glabā kā lielu dārgumu.

Pārlapojot skolas žurnālu, rodas pārliecība, ka skolotāji vienmēr vēlēšies, lai skolēni grībētu mācīties vairāk un labāk, bet bērni ir saprotoši un novēl – lai skolotāji turas un viņus pacieš, jo atzīst, ka pietrūks kopīgo notikumu, klasesbiedru un skolotāju, ar kuriem var izrunāties no sirds.

Jautāta, kā uzrunās klātesošos skolas 120 gadu jubilejas pasākumā, direktore R. Linde saka – runas īpaši negatavojot, bet, tā kā labi izjūtot cilvēkus, sakāmo piemēro situācijai. Šoreiz sāksot ar vārdiem: „Jubileja ir reize, kad atskatāmies uz noietu, bet tas ir arī brīdis, kad sākas jauni sapņi. Mūsu darbs un attieksme vienam pret otru ir novērtēta atzinīgi, jo ar katru gadu piepulcējas arvien vairāk bērnu un ir nepieciešamas klāt jaunas telpas. Ceru, ka Rīgas domē mūs uzklautīs un sapratis. Kas nesapņo, tas nelido!”

Lietuvas valsts svētki Rīgas Lietuviešu vidusskolā

IK ANDRIS BĒRZIŅŠ

Lietuvas valsts atjaunošanas diena ir 1918. gada 16. februāris – 123 gadus pēc tam, kad 1795. gadā notika Polijas trešā dalīšana un Lietuvas teritorija nonāca Krievijas Impērijas sastāvā. Šogad svinam 101. Lietuvas valsts atjaunošanas gadadienu.

Pirms tās apmeklēja Rīgas Lietuviešu vidusskolu, lai uzzinātu, kā skola svinēs šos svētkus. Pie galvenās ieejas skolā redzu plīvojam četrus karogus. Arī saruna ar skolas direktori **Jolantu Nagli** sākās par karogiem. Izteicu prieku, ka skola ir viena no piecām Rīgas skolām, kur plīvo četri karogi. Direktore smaidīdama noteica: „Mums ir pieci karogi: Latvijas un Rīgas, Lietuvas, Eiropas Savienības un Miera karogs.” Izbrīnīts jautāju, kas tas tāds. Direktore paskaidroja, ka Miera karogu pagājušajā gadā skolai svinīgi pasniedza Lietuvas vēstnieks Latvijā Artūrs Žurauskis (*Artūras Žurauskas*).

Tad pārgājām pie galvenā – Lietuvas valsts svētki skolā. Direktore uzsvēra to, ka valsts svētku sagaidīšana un svinēšana ļoti organiski iekļaujas mācību procesā un kļūst par neatņemamu gan patriotiskās audzināšanas, gan kultūrizglītības sastāvdaļu. Vienādi svarīgi ir kā Latvijas, tā Lietuvas valsts svētki. Tie sākas 16. februārī (Lietuvas valsts atjaunošanas dienā) un beidzas 11. martā (Lietuvas Neatkarības atjaunošanas dienā). Šis laika periods Lietuvā un arī Rīgas Lietuviešu vidusskolā tiek pasludināts par lietuviešu valodas dienām.

Šogad svētku programmu veido šādi pasākumi:

- ◆ Lietuvas valsts atjaunošanas dienas svinīgais pasākums 15. februārī;
- ◆ 1.–4. klasei lietuviešu valodas viktorīna „Vārds pa vārdam”;
- ◆ 5.–7. klasei lietuviešu valodas viktorīna „Zini vārdu – zini ceļu”;
- ◆ 8. un 9. klasei lietuviešu valodas viktorīna „Gramatikas valsti”;
- ◆ 10.–12. klasei lietuviešu valodas viktorīna „Atvērsim valodas pūra lādi”;
- ◆ skolas lietuviešu valodas olimpiādes.

J. Nagle atzīmēja, ka skola piedalīsies arī tradicionālajā Lietuvas nacionālā diktāta rakstīšanā 8. martā un Lietuvas un ārzemju lietuviešu skolēnu lietuviešu valodas olimpiādē Lietuvā 8. un 9. martā. Lai sniegtu ieskatu, kas un kā notiek, direktore parādīja Lietuvas un Latvijas simtgades svinību standus un fotoattēlus, kā arī šogad veidotos darbus. Mani patīkami pārsteidza divi plakāti Latvijas un Lietuvas karogu krā-

Rīgas Lietuviešu vidusskolas skolēni un skolotājs parakstās uz plakāta Lietuvas valsts karoga krāsās valsts simtgades svētku laikā.

2. klases bērni ap direktori Jolantu Nagli kā mammas paspārnē.

sās: uz tiem parakstījušies visi skolas bērni. Var redzēt un izjust, ar kādu atbildību un rūpību rakstīts. Tāpēc no daudzajiem simtgades svinību fotoattēliem izvēlējos vienu foto, kurā redzams, ka uz plakāta, kas ir Lietuvas valsts karoga krāsās, parakstās skolēni. Tā nebija vienkārša parakstīšanās – katra klase nāca pie direktores uz pieņemšanu, lai parakstītos uz karoga. Redzēju šogad etnokultūras fakultatīva stundās tapušos zīmējumus un priecājos par vairākiem no tiem. Viens no fotografētajiem redzams laikrakstā. Citā attēlā redzamas vecāko klašu meitenes lietuviešu tautastērpos dziedāšanu un deju svētku laikā.

Sarunā tika uzsvērts, ka, svi-

“ Direktore pelnīti lepojas, ka Rīgas Lietuviešu vidusskola pēc 2017./2018. mācību gada centralizēto eksāmenu rezultātiem pētījumā „Latvijas skolu TOP 100”, kuru organizēja laikraksts „Neatkarīgā Rīta Avīze”, ir 10. vietā.

not Lietuvas valsts svētkus, katru gadu tiek izdomāts kāds jauns pasākums, piemēram, tautasdziesmu dziedāšana pie sveču ornamentiem, kinofilmu epizžu attēlošana, turklāt skolēni un skolotāji kinoteātri noskatījās ļoti labu lietuviešu filmu – „Ekskursante”.

Tikšanās laikā izstaigājām skolu. Mani sasildīja 2. klases bērnu prieks par direktores apciemojumu klasē. Sākumā bērni, pieceļoties kājās, kārtīgi sasveicinājās, bet tad, kad oficiālā ceremonijas daļa bija beigusies, vienkārši sastājās apkārt direktorei kā mīlai mammai.

Skolā valdīja tīrība un svaiga gaisa sajūta. Nejutu spēcīgu virtuves smaržu. Skaistas vitrāžas, kuras veidojuši Viļņas Mākslas akadēmijas studenti. Slavenā oranžērija, kas kalpo arī par skolotāju sanāksmju telpu. Labi aprikotas klašu telpas, kur daudz telpaugu. Tāpēc labi, ka skolā strādā dārzniece, kas iet palīgā lieliem un maziem.

Skolu, kurā mācās 391 skolēns, atbalsta Lietuvas Izglītības, zinātnes un sporta ministrija. Katru gadu skolas grāmatu fonds papildinās ar grāmatām. Skolotājiem ir iespēja braukt uz kursiem, savukārt skolēniem Lietuvā notiek nometnes. Tiek piešķirta nauda Lietuvas projektiem. Katru gadu skola tiek atbalstīta ar

Vidusskolā ir etnokultūras fakultatīvs, kura nodarbībās tapis arī šis jaukais zīmējums.

Vecāko klašu meitenes lietuviešu tautastērpos dziedāšanu un deju svētkos.

dažādiem mācību priekšmetiem un lietām, piemēram, Lietuvas simtgadības laikā vidusskola saņēma 10 datorus, 10 planšetdatorus, mūzikas centru, printeri u. c., šogad uzdāvināta Lietuvas enciklopēdija 25 sējumos. Direktore ir panākusi, ka skola saņem jaunu deviņpadsmitvietīgu autobusu.

Skolai ir cieša sadarbība ar Lietuvas vēstniecību Latvijā un Latvijas Lietuviešu biedrību. Jau 13 gadus pēc kārtas skolā notiek kopējais dziedāšanu un deju festivāls „Manas dzimtenes krāsas”.

Ar direktori pārrunājām situāciju Lietuvā, kur noris streiki par skolotāju algām. Uzzināju, ka Lietuvas skolotāji izcīnījuši

15 % algu pielikumu. Tas ir nepietiekami, taču algas pielikums tomēr ir.

Sarunas noslēgumā noskaidroju, ka darbs, kas ielikts mācību procesa pilnveidošanā, interešu izglītības aktivitātēs, dod labus rezultātus. Direktore pelnīti lepojas, ka Rīgas Lietuviešu vidusskola pēc 2017./2018. mācību gada centralizēto eksāmenu rezultātiem pētījumā „Latvijas skolu TOP 100”, kuru organizēja laikraksts „Neatkarīgā Rīta Avīze”, ir 10. vietā.

Novēlēju direktorei un skolai skaistus Lietuvas un Latvijas valsts svētkus un veiksmi mācībās. ■

Mācību platformas kā mācību līdzeklis izglītības digitalizācijas kontekstā

IK ARTA RŪDOLFA

LU PPMF Pedagoģijas zinātniskā institūta zinātniski tehniskās informācijas inženiere

Lai apzinātu vispārīgāko šo skolu skolotāju viedokli par pieejamo mācīšanās platformu izmantošanu un izstrādātu ieteikumus šo platformu darbības pilnveidē, tika veikts pētījums „Mācīšanās platformas kā mācību līdzeklis izglītības digitalizācijas kontekstā”. Tika apkopota un analizēta skolotāju aptauja (705 respondenti, 9 jautājumi), lai noskaidrotu:

- ◆ skolotāju attieksmi pret mācību platformām;
- ◆ biežāk lietotās mācību platformas;
- ◆ galvenos ieguvumus;
- ◆ galvenos iemeslus to neizmantošanai.

Papildus šajā pētījumā mācību platformas izvērtētas pēc noteiktiem kritērijiem, lai noskaidrotu to pedagoģisko un tehnisko potenciālu. Ar izstrādātā izvērtēšanas instrumenta palīdzību (43 kritēriji) tika izvērtētas kopumā 39 digitālās tiešsaistes vietnes, ko izmanto un iepriekš minētajās anketās norādījuši paši skolotāji. Lielākā daļa no skolotāju minētajiem digitālajiem mācību līdzekļiem (DML) tomēr nav uzskatāmi par mācību platformu. Tikai 9 no 39 atbilst galvenajiem mācību platformas kritērijiem (HTML – pieejamība tiešsaistē, atgriezeniskā saite nekavējoties, pašvadīts mācību process, interaktivitātes pakāpe u. c. būtiski kritēriji) un tika izvērtētas, testētas padziļināti.

Izglītības vidē dažādas tehnoloģijas, tehnoloģiskos risinājumus, DML, tiešsaistes iespējas jāsāk izmanto ar padziļinātu izpratni. Lai transformētu pedagoģisko procesu un vienlaikus veidotos dziļāka izpratne par to, kā organizējams un vadāms mācīšanās process tehnoloģiju bagātinātā vidē, kā izmantojami dažādi DML un kāds ir mācību platformu pedagoģiskais potenciāls, nepieciešams regulāri apzināt jaunāko pētījumu rezultātus un turpināt veikt pētījumus šajā jomā. Būtisks faktors transformētā pedagoģiskā vidē ir skolēnu spēja un gatavība pašvadīti mācīties, kas ir būtiski nepieciešama situācijā, kad skolēniem ir iespējams izmantot dažādus tiešsaistes materiālus, pašiem organizēt savu mācīšanos. Mācību procesa digitalizācija nozīmē to, ka skolēniem arvien vairāk būs pašiem jāuzņemas atbildība par savu mācīšanos, tādējādi kļūstot par atbildīgiem savu zināšanu konstruktājiem, kas spētu patstāvīgi funkcionēt nākotnē atbilstīgi darba tirgus prasībām.

FOTO: no personiskā arhīva

Arta Rūdolfa, Latvijas Universitātes (LU) Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes (PPMF) Pedagoģijas zinātniskā institūta zinātniski tehniskās informācijas inženiere.

Tika analizēta Latvijā definētā izpratne par DML, un var secināt, ka formulējumi ir neskaidri, dažkārt pat ar pretrunīgu vēstījumu. Daži no formulējumiem pieļauj brīvu interpretāciju par to, kas ir uzskatāms par DML: Izglītības likumā dotais DML formulējums, no vienas puses, ir ļoti plašs – termins „digitāls” pēc būtības var ietvert jebkādu materiālu, kas ir pārvērsts digitālā formātā (ieskaitot gan ieskenētu materiālu, gan arī interaktīvu materiālu, kas ļauj skolēniem aktīvi iesaistīties mācību procesā), bet, no otras puses, šis formulējums ir ierobežojošs – ir pateikts, ka DML ietver noteiktu mācību saturu. Tas liek domāt, ka par mācību līdzekli nevar uzskatīt neko digitālu, mācību procesā izmantojamu, kur nav ietverts noteikts mācību saturs. Digitālajā vidē tas var radīt ierobežojumu, ka kādu konkrētu digitālu risinājumu (kas var palīdzēt apgūt kādu atsevišķu satura vienību) skolotājs var izmantot pēc savas iniciatīvas, bet, ja tajā nav ietverts mācību saturs, skola to nedrīkst iegādāties tāpēc, ka finansējums tiek piešķirts tikai mācību līdzekļu iegādei.

Analizējot zinātniskajās datubāzēs atrodamo informāciju par mācīšanās platformu veidiem, atrodami dažādi šāda mācīšanās procesa formulējumi – mācību platformas (angļu val. *learning platforms*); tiešsaistes mācības (*online learning*); mācību vadības sistēma (*learning management system*); interaktīvās mācības (*interactive learning*), kas pēc daudzām pazīmēm norāda, ka tiek runāts par līdzīgiem digitāliem tiešsaistes risinājumiem. Tomēr var secināt, ka digitālās mācīšanās formas var tikt uzskatītas par DML. Lai šādu mācību līdzekli definētu kā tiešsaistes mācību platformu, tam jāatbilst galvenajiem kritērijiem, nodrošinot:

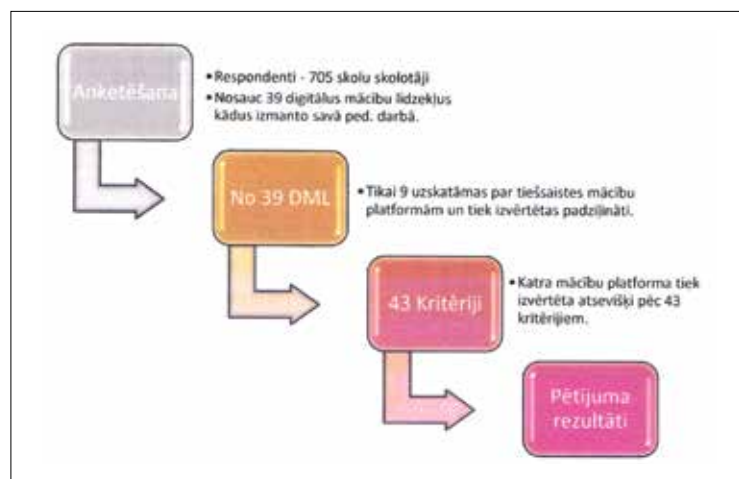
- ◆ mācību satura atbilstību izglītības programmas īstenošanai;
- ◆ efektīvu IKT lietojumu – pieejamību tiešsaistē (populārākajās viedierīcēs); ērtu lietojamību un navigējamību; iespēju dokumentus augšuplādēt un lejuplādēt; iespēju veidot mācību saturu; datu aizsardzību un iespējamību pieslēgties tīklam, autorizējoties sistēmā;
- ◆ iesaistošu interaktivitātes pakāpi;
- ◆ atgriezeniskās saites nodrošināšanu (atbilde – skaidrojums; skolēna progresu un datu analīze dažādās dimensijās; divvirzienu komunikācija; iespēja vienaudžu savstarpējam mācīšanās procesam);
- ◆ savienojamību ar citiem plaši lietotiem izglītības digitalizācijas risinājumiem;
- ◆ pašvadītu mācību procesu (pieejams, saprotams, lietojams bez pedagoga klātbūtnes; studentiem (skolēniem) iespēja pašiem organizēt savu mācīšanās procesu);
- ◆ dažādu mācību metožu iekļaušanu (spēliskošanas (*gamification*) principi).

Mācību platformas ir viens no veidiem, kā skolēniem var tikt nodrošināta iespēja izmantot tiešsaistes digitālo risinājumu piedāvātās iespējas. Mācību platformas var uzskatīt par DML, kas nodrošina iespējas piekļūt informācijai ārpus laika un telpas robežām.

Lai turpmāk nerastos pārpratumu, par ko ir šis pētījums un par kādiem DML tiek rakstīts, būtu svarīgi norādīt pētījuma laikā izstrādāto mācību platformas definīciju, kas balstīta galvenajos mācību platformu kritērijos: mācību platforma ir digitāls, interaktīvs tiešsaistes mācību līdzeklis, kas gan ietver mācību satura teoriju, uzdevumus, pārbaudes darbus, gan sniedz tūlītēju atgriezenisko saiti un seko skolēna mācību progresam. Mācību platformām ir jābūt ērti pieejamām un viegli lietojamām, skolēniem palīdzot apgūt mācību saturu pašvadītā mācību procesā un skolotājiem organizējot pedagoģisko darbu.

Pētījuma uzdevumi, situācijas konstatējums

- ◆ Izvirzītie pētījuma uzdevumi: veikt skolotāju aptauju par mācību platformu izmantošanu;
- ◆ izstrādāt un aprobēt mācību platformu izvērtēšanas instrumentāriju;
- ◆ veikt Latvijā izstrādāto vai pielāgoto mācību platformu izvērtēšanu;
- ◆ veikt populārākās mācību platformas *uzdevumi.lv* lielo datu (*Big Data*) analīzi.

1. attēls. Pētījuma „Mācību platformas kā mācību līdzeklis izglītības digitalizācijas kontekstā” (2018) gaita.

2.attēls. Tiešsaistē pieejamo digitālo mācību līdzekļu iedalījums, 2018 (Arta Rūdolfa)

Nr.	Interaktīva mācību platforma pašvadītā mācību procesam	Interaktīvi mācību līdzekļi darbam stundā (pedagoģisko procesu organizēšanai)	Digitāli mācību līdzekļi bez interaktivitātes
1	Mācībuvideo.lv	ActiveBoard.lv	VISC 1
2	Uzdevumi.lv	SmartBoard.lv	Skolas.lv.lv
3	Soma.lv	Jurjāns.lv	zimis.lv
4	Miksike.lv	naudasskola.lv	nms.lv.lv
5	Siic.lv.lv	Moodle.lv	cirkulis.lv
6	Maconis.zvaigzne.lv	Classfow	Drošinternets.lv
7	Fizmix.lv	Samsungschool	dzimba.lv
8	Eduspace.lv	Google Classroom	ailab.lv
9	E-skola.lv	Letonika.lv	Trīs krāsas
10		Pasakas.lv	parmuziku.lv
11		Startit.lv	metodes.lv
12		Eduro	LNMM
13		Maciunmacies.lv	
14		E-klase	
15		Mykoob.lv / LIIS	
16		Kidi.lv	
17		Skolotājs.lv	
18		Jāņa sētas interaktīvie materiāli	

2. attēls. Tiešsaistē pieejamo DML iedalījums (2018).

Realizējot izvirzītos uzdevumus un apkopojot anketēšanas rezultātā iegūtos datus, tika konstatēta situācija.

1. Skolotāji, kuri mācību procesā izmanto mācību platformas (N 573), to dara:

- ◆ lai skolēni varētu atkārtot apgūto un nostiprināt zināšanas;
- ◆ lai nodrošinātu skolēniem iespēju piekļūt informācijai ērtā vietā un laikā, kas nodrošina iespēju skolēniem pašvadīti mācīties;
- ◆ lai nodrošinātu skolēniem iespēju saņemt nekavējošu atgriezenisko saiti, kas sekmē skolēnu pašefektivitātes attīstību un tādējādi arī vēlmi iesaistīties pašvadītā mācību procesā.

Skolotāji, kuri mācību platformās izvietoto saturu kombinē ar citiem mācīšanās veidiem vai kombinē mācību platformā izvietoto saturu, lai uztotu skolēniem individuālus uzdevumus, ir vairāk gatavi izstrādāt jaunu mācību saturu, un tas nozīmē, ka šie skolotāji respektē skolēnu aktuālās vajadzības un izmanto digitālās

vides iespējas nekavējoties aktualizēt mācību saturu, papildinot to ar jaunāko informāciju.

Populārākā mācību platforma, ko skolotāji izmanto, ir *uzdevumi.lv*.

2. Skolotāji, kuri mācību procesā mācību platformas neizmanto (N 79), min šādus iemeslus:

- ◆ skolēni jau tāpat pārāk daudz laika pavada ar tehnoloģijām;
- ◆ neredz šāda mācību līdzekļa izmantošanā ieguvumu sev, to saistot arī ar ieguvumu skolēniem, par ko liecināja datu korelācijas analīze;
- ◆ neuzticas tur izvietotajam mācību saturam, kas, no vienas puses, norāda uz vēlmi paturēt kontroli pār skolēnu mācīšanos, neuzticoties tam, ka skolēni var pašvadīti mācīties, bet, no otras puses, aplicina stereotipisku uzskatu kultivēšanu, jo skolotājiem, kuri mācību platformas neizmanto, nevarētu būt izveidojies fakts balstīts priekšstats par mācību platformā iekļauto saturu.

3. Skolotāji eksperti, kuri izteica personisko viedokli par mācību platformām, papildus visumā pozitīvajai attieksmei pret mācību platformu vietu un lomu mācību procesā norādīja uz tādu problēmu kā nepietiekamas sarežģītības uzdevumu pieejamība – tā var notikt vienkāršo to atmiņas procesu pastiprināta attīstība (pozitīvi), bet nepietiekama augstākās domāšanas līmeņu (metakognīcijas) attīstība, tādējādi norādot uz nepieciešamību nepārtraukti kritiski izvērtēt mācību platformās izvietoto saturu. Bet ir svarīgi saprast, ka tādu skolēnu, kuriem ir nepieciešami augstākās sarežģītības pakāpes uzdevumi (cietie rieksti), ir procentuāli daudz mazāk, tāpēc veidot šādus sarežģītus uzdevumus samērā mazai skolēnu grupai būtu neizdevīgi un pagaidām skolotājiem pašiem jāveido

saturs spēcīgākajiem skolēniem. Savukārt *uzdevumi.lv* ir pārdomāti pielāgoti un veiksmīgi pilda galvenās funkcijas – jaunas vielas apgūšana, atkārtošana, mājasdarbi, pārbaudes darbi, zināšanu nostiprināšana, sacensības gars, atgriezeniskā saite, iepriekšējo gadu diagnosticējošie pārbaudes darbi interaktīvā formā ar dažādotu uzdevumu formu, kā arī nodrošina citas jau iepriekš aprakstītas pedagoģiskā potenciāla iespējas.

Analizējot mācību platformas *uzdevumi.lv* statistikas datus, iegūtie rezultāti liecina:

- ◆ skolēni ir gatavi pašvadīt mācību procesam, ja viņiem šāda iespēja tiek piedāvāta – dati liecina, ka liels skaits skolēnu pieslēdzas mācību platformai pēc mācībām skolā, pilda individuāli izvēlētos uzdevumus un lasa tur izvietoto

- ◆ teorētisko informāciju; skolēni, kuri izmanto PROF (maksas) versiju, mācību uzdevumu pildīšanai tērē divas reizes vairāk laika nekā skolēni, kuriem ir bezmaksas pieeja, un arī tas apliecina, ka skolēni spēj pašvadīt mācīties, ja viņiem šāda iespēja ir;
- ◆ skolotāji, kuri izmanto PROF (maksas) versiju, izstrādā vairāk mācību materiālu un uzdod skolēniem vairāk uzdevumu nekā bezmaksas versijas izmantotāji, un tas norāda, ka, piekļūstot lielākai mācību platformas interaktivitātei, skolotāji saskata šāda mācīšanās veida ieguvumus.

Būtiskākie pētījuma secinājumi

1. Mācību platformas ir veids, kā iespējams sekmēt skolēnu

2. Jaunas un inovatīvas mācību metodes, darba formas, transformēta mācību vide ir nepieciešamas, lai sagatavotu skolēnus dzīvei sabiedrībā, kurā pastāvīgi notiek pārmaiņas, jo tā ir mūsdienu realitāte.
3. Šobrīd mācību platformās trūkst uzdevumu, kas rosina sarežģītu domāšanas operāciju attīstību, šādu uzdevumu veidošana ir dārga un nepieciešama mazākam skolēnu skaitam (iespējams, brīva niša izglītības tehnoloģiju jomā).
4. Lai izprastu izglītības vides digitalizācijas risinājumus un to izmantošanas iespējas pedagoģiskajā procesā, sākotnēji ir nepieciešams definēt pamatterminus.

5. Mūsdienīgai pedagoģijai ir jāmeklē risinājumi, kā samazināt plaisu starp to, kā skolēni mācās, un to, kā skolotāji māca. Ir jāsaprot, ka mūsdienu skolēni informāciju apstrādā citādi, nekā to ir darijuši mūsu senči, un šīs atšķirības ir plašākas un dziļākas, nekā pedagogi pagaidām nojauš.
6. Skolēnu mācību rezultāti ir svarīgāki par veidu, kādā tie iegūti, tāpēc būtiski ir analizēt ne tikai mācību platformu izglītojošo vērtību un pedagoģisko potenciālu. Jebkura mācību platforma ir instruments neaizvietošanas izglītības sastāvdaļas – skolotāja – rokās.
7. Mācību platformu izvērtēšana ir jāveic katru gadu, jo tehnoloģijas attīstās ļoti strauji. ■

Psihologu profesionālo darbību reglamentēs Psihologu noteikumi

IK IK INFORMĀCIJA

2018. gada 29. maijā valdība pieņēma Ministru kabineta (MK) noteikumus Nr. 301 „Psihologu noteikumi” un Nr. 302 „Psihologu sertifikācijas padomes nolikums”. Ar šiem noteikumiem tiks reglamentētas prasības psihologa profesionālajai darbībai, psihologu reģistrācija un sertifikācija, kā arī padomes darbība. Noteikumu prasības skaidro Izglītības kvalitātes valsts dienesta (IKVD) Licencēšanas un uzraudzības departamenta direktores vietnieks **Ivans Jānis Mihailovs**.

Tiesības veikt patstāvīgu psihologa profesionālo darbību apliecina augstākās izglītības diploms par akreditētas bakalaura studiju programmas psiholoģijā apguvi vismaz 200 kredītpunktu apjomā (vismaz vienai no šīm programmām ir jābūt profesionālajai studiju programmai); reģistrācija psihologu reģistrā; psihologa sertifikāts noteiktā profesionālās darbības jomā:

- 1) izglītības un skolu psiholoģijā;
- 2) darba un organizāciju psiholoģijā;
- 3) klīniskā un veselības psiholoģijā;
- 4) juridiskā psiholoģijā;
- 5) konsultatīvā psiholoģijā;
- 6) militārā psiholoģijā.

Psihologam ir tiesības sertificēties vairākās profesionālās darbības jomās, ja viņam ir jomai atbilstīga darba pieredze.

Psihologa reģistrācija

Lai reģistrētos psihologu reģistrā, atbilstīgi MK noteikumu Nr. 301 „Psihologu noteikumi” 2. punktam persona Psihologu sertifikācijas padomei iesniedz šādus dokumentus: iesniegumu

reģistrācijai psihologu reģistrā; izglītību apliecinājošu dokumentu kopijas; ar psihologu pārrauga pārraudzības istenošanu (attiecināms ar 2019. gada 1. janvāri).

Psihologa sertifikāta iegūšana līdz 2019. gada 31. decembrim

Psihologam ir tiesības veikt patstāvīgu psihologa profesionālo darbību bez reģistrācijas un psihologa sertifikāta līdz 2019. gada 31. decembrim.

Persona, kura līdz 2018. gada 1. janvārim ieguvusi atbilstīgu izglītību un kurai ir dokumentāri apliecināta vismaz triju gadu profesionālā pieredze pēdējo piecu gadu laikā, līdz 2018. gada 31. decembrim varēja vērsties ar iesniegumu Psihologu sertifikācijas padomē, lai tiktu reģistrēta psihologu reģistrā un saņemtu psihologa sertifikātu bez sertifikācijas pārbaudījuma kārtēšanas.

Persona, kurai dokumentāri apliecināta ir mazāk nekā triju gadu profesionālā pieredze pēdējo piecu gadu laikā, līdz 2018. gada 31. decembrim varēja vērsties ar iesniegumu Psihologu sertifikācijas padomē, lai tiktu reģistrēta psihologu reģistrā un saņemtu psihologa sertifikātu pēc nokārtota sertifikācijas pārbaudījuma.

Persona, kura līdz 2018. gada 1. janvārim ir ieguvusi tādu augstāko izglītību psiholoģijā, kas neatbilst likuma prasībām, un kurai ir dokumentāri apliecināta vismaz piecu gadu profesionālā pieredze pēdējo septiņu gadu laikā, līdz 2018. gada 31. decembrim varēja vērsties ar iesniegumu Psihologu sertifikācijas padomē, lai tiktu reģistrēta psihologu reģistrā un saņemtu psihologa sertifikātu pēc nokārtota sertifikācijas pārbaudījuma.

Persona, kurai ir dokumen-

tāri apliecināta mazāk nekā piecu gadu profesionālā pieredze pēdējo septiņu gadu laikā, līdz 2022. gada 31. decembrim ir tiesīga veikt psihologa profesionālo darbību bez Psihologu likuma 3. panta pirmajā daļā noteiktās izglītības, no tiem pēdējos trīs gadus psihologa profesionālo darbību ir tiesības veikt psihologa pārrauga pārraudzībā, ja persona līdz 2018. gada 30. jūnijam ir vērsusies Psihologu sertifikācijas padomē ar iesniegumu par reģistrāciju psihologu reģistrā.

Psihologa sertifikācija

Lai kārtotu sertifikācijas pārbaudījumu un iegūtu psihologa sertifikātu noteiktā profesionālās darbības jomā (sertifikāts ir derīgs septiņus gadus), persona attiecīgajai psihologu sertifikācijas komisijai iesniedz šādus dokumentus:

- ◆ iesniegumu psihologa sertifikāta iegūšanai;
- ◆ izglītību apliecinājošus dokumentus, izņemot gadījumu, ja psihologu reģistrā ir ziņas par personas izglītību;
- ◆ profesionālās darbības aprakstu un dokumentus, kas apliecina ziņas par personas profesionālo darbību (piemēram, ziņas par personas darbavietu, darba pieredzi un darba slodzes apjomu);
- ◆ psihologa pārrauga apliecinājumu par personas pārraudzību, iekļaujot savstarpējās sadarbības raksturojumu un atbilstības izvērtējumu psihologa profesionālās darbības veikšanai, kā arī pārraudzības procesa aprakstu (attiecināms pēc 2019. gada 1. janvāra);
- ◆ divu profesionālās prakses gadījumu analīzi, apliecinot kompetenci psiholoģijas zi-

nātnes un prakses jaunākajās atziņās un ievērojot paredzamo psihologa profesionālās darbības jomu.

Pārejas periodā pieredzējušiem psihologiem ir tiesības iegūt sertifikātu bez pārbaudījuma kārtēšanas.

Valsts nodeva un maksas pakalpojumi

Valsts nodevas apmērs ir šāds:

- ◆ par psihologa reģistrēšanu psihologu reģistrā – 10 eiro;
- ◆ par psihologa sertifikāta izsniegšanu (arī veicot resertifikāciju) – 10 eiro;
- ◆ par psihologa pārrauga tiesību piešķiršanu un psihologa pārrauga reģistrēšanu psihologu reģistrā – 10 eiro.

Sertifikācijas pārbaudījuma maksa ir 200 eiro.

Psihologa pārrauga pārbaudījuma maksa ir 100 eiro.

Valsts nodeva, sertifikācijas pārbaudījuma maksa vai psihologa pārrauga pārbaudījuma maksa iemaksājama IKVD kontā pirms personas (psihologa) reģistrēšanas reģistrā, psihologa sertifikāta iegūšanas, psihologa pārrauga tiesību piešķiršanas, psihologa sertifikācijas pārbaudījuma vai psihologa pārrauga pārbaudījuma.

Psihologa pārrauga tiesību iegūšana līdz 2019. gada 31. decembrim

Persona, kura līdz 2018. gada 1. janvārim ieguvusi atbilstīgu izglītību un veikusi dokumentāri apliecinātu psihologa profesionālo darbību vismaz piecus gadus pēdējo septiņu gadu laikā, līdz 2018. gada 31. decembrim varēja vērsties ar iesniegumu Psihologu sertifikācijas padomē, lai tiktu reģistrēta psihologu reģistrā un saņemtu psihologa sertifikātu bez sertifikācijas pārbaudījuma kārtēšanas.

tošanas, kā arī iegūtu psihologa pārrauga tiesības bez pārbaudījuma kārtēšanas.

Psihologa pārrauga tiesības var iegūt ne vairāk kā divās psihologu profesionālās darbības jomās.

Psihologa pārraudzība ir psihologa un psihologa pārrauga sistemātiska sadarbība (individuāli vai grupā), kura tiek balstīta uz savstarpēji noslēgtu līgumu un kuras mērķis ir pārraudzīt psihologa profesionālo darbību un pilnveidot viņa profesionālo izpratni un kompetenci, lai nodrošinātu iespējami augstvērtīgāku psiholoģiskās palīdzības sniegšanu un psihologa gatavību patstāvīgi veikt profesionālo darbību.

Nepilngadīgā klienta ipašās tiesības

Psihologu likuma 18. pantā ir noteiktas nepilngadīgā klienta ipašās tiesības, kas jāievēro arī skolu un (vai) pašvaldību psihologiem.

Nepilngadīga klienta konsultēšana un psihologa atzinuma un sadarbības pārskata sniegšana ir pieļaujama, ja šā klienta likumiskais pārstāvis par to ir informēts un rakstveidā tam piekritis.

Pieņemšana nav nepieciešama pirmreizējai konsultācijai un tad, ja netiek sagatavots psihologa atzinums; konsultācijai anonīmam klientam, izmantojot elektroniskos sakarus; ja pasūtītājs ir bāriņtiesa, tiesībaizsardzības iestāde vai cita kompetenta iestāde, informējot par to likumisko pārstāvi; ja nepilngadīgais klients saņiedzis 14 gadu vecumu un pats vērsas pie psihologa.

Konsultācijas par valdībā apstiprinātajiem noteikumiem var saņemt IKVD pa tālruni: 67367202. ■

Andreja Mūrnieka publisko lekciju cikls „Nākotne – pagātnē?!” Mazajā ģildē

IK INFORMĀCIJA

Mazajā ģildē šogad ir paredzēts jauns publisko lekciju cikls „Nākotne – pagātnē?!”. Tā pamatā ir viena lektora – *Dr. sc. admin. Andreja Mūrnieka* – autorlekcijas par dažādām vērtību sistēmām cilvēces vēsturē un mūsdienās un to ietekmi uz kultūru un sabiedrību. Pirmās divas lekcijas – „Kas programmē cilvēka uzvedību?” un „Vai reliģija kavē cilvēces attīstību?” – jau notikušas un kupli apmeklētas.

Lektors – Latvijas Universitātes docents A. Mūrnieks – piedāvā sistemātisku ieskatu galvenajos pagrieziena punktos cilvēces attīstības gaitā. Ciklā tiks skartas vēstures problēmas, kas joprojām nav atrisinātas un izprastas. Lekcijās tiek aplūkoti viedokļi par cilvēces veidošanās un attīstības cēloņiem un tiem faktoriem, kas veicinājuši izaugsmi vai to kavējuši; par mainīgo un paliekošo katrā laikmetā, tautas un ikviena cilvēka dzīvē, lai to labāk izprastu. Dāņu filozofs Sērens Kirkegors (*Søren Kierkegaard*) teicis: „Mēs dzīvojam, virzīdamies uz priekšu, bet dzīvi izprotam, raudzīdamies atpakaļ.”

Lekciju ciklā tiek meklētas atbildes uz dažādiem, to vidū eksistenciāliem, jautājumiem. Daži no tiem: kuras ir tās problēmas, kas ir kopīgas visai cilvēcei; kā tās risinātas vēsturē; kāpēc cilvēce

FOTO: no A. Mūrnieka personiskā arhīva

Dr. sc. admin. Andrejs Mūrnieks.

nevis pielāgojas ārējiem apstākļiem, bet tiecas tos pielāgot sev, veidojot savu cilvēcisko pasauli (kultūru); kāpēc cilvēks meklē arvien jaunus izaicinājumus un nekad nav apmierināts ar jau sasniegto; varbūt tas ir tādēļ, ka mēs esam atnācēji no citas pasaules; kuri ir tie faktori, kas visvairāk sekmējuši cilvēces attīstību (tehnoloģijas vai socializācija un sociālā integrācija, ekonomika un uzkundzēšanās vai sadarbība un komunikācijas, reliģija un māksla vai maģija, mitoloģija un zinātne); vai tiešām reliģijas ir bijis galvenais cilvēces attīstību kavējošais faktors; vai pirmatnējie cilvēki bija mežonji; kas izraisa karus; kas ir varonība; kādas ir

egalitārisma un elitārisma īpatnības; ar ko Eiropas civilizācija atšķiras no citām; kāpēc mūsdienās dzīves jēgas meklētājiem šķiet, ka patiesība meklējama Austrumos; kuras cilvēces problēmas un kā tieši mēģinājušas risināt pasaules civilizācijas (Ķīna, Indija, Rietumu kristietība, islāms, senatnē – Ēģipte un Divupe, Antikā un Bībeles tradīcija); kā virzās Eiropas attīstība: cikliski vai lineāri; kāpēc 20. gadsimtā Eiropa piedzīvoja lielākos vardarbības uzplūdus cilvēces vēsturē; ar ko postmodernā dzīves izjūta atšķiras no modernisma un visas iepriekšējās Eiropas kultūras; vai tiešām paredzamas civilizāciju sadursmes; kas sagaida cilvēci tuvākajā nākotnē?

A. Mūrnieka grāmatās „Ieskats kultūras un reliģiju vēsturē” (1. daļa „Aizvēsture. Austrumu civilizācijas” un 2. daļa „Eiropas kultūras saknes”) ieskicēti tie principi, kas vērtību sistēmu (civilizāciju, reliģiju, filozofijas virzienu un ideoloģiju) analizē tiek izmantoti minētajā lekciju ciklā. Jaunais cikls turpinās „Domāsim kopā!” tradīcijas, kas iepriekšējās piecus gadus no rudenis līdz pavasarim pulcēja klausītājus Mazajā ģildē. Pēc katras lekcijas paredzēts laiks jautājumiem un diskusijām. Ieeja ir bez maksas.

Lekcijas notiks trešdienās plkst. 18.30–20.30 Vecrīgā, Amatu ielā 3/5.

Lekciju datumi: 20.02.2019.; 06.03.2019., 20.03.2019; 10.04.2019.

Precīzāka informācija pieejama KTMC „Mazā ģildē” mājaslapā. Lekciju cikla turpinājums paredzēts nākamajā pusgadā – 2019. gada rudenī.

Lekciju saraksts un lekcijās pārrunājami jautājumi

20. februāri: „Kā veidojās cilvēks un kultūra?”

Kādas ir galvenās problēmas un jautājumi, kas rodas, pētot cilvēces rītausmu? Kas vēl papildus izdzīvošanas problēmām nodarbināja mūsu priekštečus? Vai pirmatnējie cilvēki bija mežonji? Pagrieziena punkti cilvēces attīstībā. Kāpēc un kā izveidojās lauksaimniecība? Kāpēc cilvēki kļuvi par vietsēžiem? Divi ceļi sabiedrības attīstībā: vēsturiskās un nevēsturiskās kultūras. Kas ir šamanisms? Kas ir cilvēces lielie skolotāji?

6. martā: „Vai civilizācija ir pretstats kultūrai?”

Kāpēc izveidojās pirmās civilizācijas? Kuri ir galveni faktori, kas lika cilvēkiem apvienoties valstīs senatnē un kas to liek darīt mūsdienās? Kas leģitimē varu? Pēcnāves dzīves priekšstatu un sociālā organizācija, valdnieka vara un likumi. Kad saule nebija Dievs un kad bija? Vai pagātnē priekšstatu par cilvēku bijuši sarežģītāki vai vienkāršāki nekā mūsdienās?

Kāpēc sabiedrības vajā pastāvīgas krīzes?

20. martā: „Vai pasaule ir iluzora?”

Kādu attieksmi pret pasauli piedāvā un savā vēsturē izmēģina lielās civilizācijas? Kādas priekšrocības ir priekšstatam, ka pasaule nav tāda, kāda tā šķiet? Vai pasaulē valda daudzveidība vai vienība? Vai dievišķais meklējams cilvēkā? Kā radies priekšstats, ka cilvēka garīga daļa pāriemiesojas citos ķermeņos? Vai no tā vajadzētu izvairīties vai ar to samierināties? Kā pareizi organizēt cilvēka dzīves ritējumu? Vai iespējama valda taisnīgs atmaksas likums un tās gaitā vērojami cikli? Kādas konsekvences izriet no priekšstata, ka pasaule ir iluzora?

10. aprīlī: „Vai pasaule ir dievišķa?”

Kas nosaka pasaules kārtību? Vai mainīgums un pretstatu veido harmoniju? Vai saskaņu labāk meklēt dabā vai sabiedrībā? Kā organizēt ģimeni un valsti? Vai svarīgāks ir individuāls cilvēks vai sabiedrības kopuma labums? Ja pasaule ir dievišķa, vai to drīkst mainīt? Kā neizjaukt komisko kārtību, bet tajā iekļauties? Vai pārmaiņas ir viennozīmīgi labas? Kāda cena jāmaksā par ideju, ka pasaule jau ir ideāla? Nobeigumā – pirmo sešu lekciju kopsavilkums. ■

Kristapa Zariņa izstāde „Plastmasas grieķi”

IK BAIBA KUŠKE

„Latvijas radio” ziņu dienesta korespondente

Latvijas Zinātņu akadēmijas otrā stāva izstāžu zālē notiek gleznotāja, Latvijas Mākslas akadēmijas rektora **Kristapa Zariņa** izstāde „Plastmasas grieķi”. Autors joko, ka ar šo izstādi vēlas pabaidīt zinātniekus un citus izstādes apmeklētājus, jo savos darbos dzēlīgi ironiskā formā runā par mūslaiku realitāti, kuras pavadoņi arvien uzkrītošāk ir virspusēji, seklu un primitīvisms.

Agresīvs K. Zariņa jaunajos darbos izpaužas galvenokārt tādējādi, ka tie liek skatītājam domāt. Turklāt dažādos virzienos, jo katras gleznas centrālais vēstījums ietver vēl virkni citu domu pavadīnu.

Gleznās jūtama arī K. Zariņam raksturīgā ironija. Šoreiz Latvijas ainavā viņš iegleznojis populārus antīkos tēlus, viņu vidū Afrodīti, Hēru un Hēfaistu, kas štancēti pēc noteikta parauga.

Publicitātes foto

ga. Visdrīzāk tā varētu būt mums visapkārt esošā Ķīnas produkcija, savā ziņā ļoti precīzi atspoguļojot to, kas kopumā notiek ar mūsdienu sabiedrību. „Šie antīkie tēli ir domāti kā štancēti, tātad ar spiedi spiesti kā monētas, un no plastmasas,” skaidro K. Zariņš.

„Filozofiem varētu pajautāt: ja atkārtu kādu filozofisku domu, teiksim, miljards reižu, vai tā de-

valvējas vai ne?” retoriski jautā mākslinieks. „Bet, atkārtojot formu miljards reižu, tā zaudē savu kvalitāti – ja netiek mainīta un visu laiku renovēta tā ietaise, ar ko drukā. Teiksim, no litogrāfijas akmens var nodrukāt 20 kvalitatīvu nospiedumu. Skaitliski var nodrukāt daudz vairāk, tikai tad nianses vairs nebūs redzamas.”

Plastmasas grieķus K. Zariņš dažādi vizuāli piekorigējis un ievietojis Latvijas ainavā, piemēram, Afrodītes izštancētā galva radusi vietu uz mūsu likteņupes fona. Kā norāda mākslinieks, te ir vairāki simboli: „Tur ir Daugava, kas ir melna, un vītols kā koks, kas aug mitrās vietās. Vītola forma, manuprāt, ir ļoti raksturīga un arī falliska, un tas labi iet kopā. Lai ievilkto vēl kādu paralēli, tad Afrodītei uz lūpas ir herpes. Šis vīruss ir katrā no cilvēkiem, to mēs visi nēsājam, un tā izmetas tiem, kam ir zema imunitāte. Savukārt zema imunitāte rodas no tās pašas cilvēces tagadnes esamības, ka produkti ir piesātināti ar ķīmiju, cilvēks tos ēd un zaudē imunitāti.”

Savā ziņā gleznas caurvij arī visai skarba ironija par to, ka tagadne mākslā arvien mazāk pieprasa glezniecisku kvalitāti, tēlainību, vispārinājumu un domas dziļumu, šobrīd krāsa un kompozīcija kalpo pavisam citiem mērķiem, kā izskās K. Zariņš – tās bieži vien ir kā turpinājums telefonā sakrātiem attēliem. „Tagadne pagēl pārsātinājumu,

“ „Cilvēki tiek baroti ar surogātu. Tie ir tie plastmasas grieķi. Cilvēkiem nav svarīga pamatdoma, viņiem pietiek ar virspusēju realitāti. Tas ir tas herpes vīruss Afrodītei,” saka mākslinieks.

pārsteiguma iespējamību. Jo krāsains jau ir visapkārt viss pārējais. Katram ir telefons, teju katrs ir „Facebook”. Tā ir tā cilvēku gleznieciskā kvalitāte, viņi skatās „Facebook” un ir laimīgi. Kāpēc gan viņiem jāskatās uz gleznu?” jautā gleznotājs.

„Cilvēki tiek baroti ar surogātu. Tie ir tie plastmasas grieķi. Cilvēkiem nav svarīga pamatdoma, viņiem pietiek ar virspusēju realitāti. Tas ir tas herpes vīruss Afrodītei,” saka mākslinieks. Vienlaikus gan K. Zariņš uzsver, ka negrib pretendēt uz veca didaktiķa vai soģa statusu, viņš vienkārši godīgi cenšas liecināt par savu laiku. Nekāds pesimists arī neesot, jo ēdot vitamīnu D saules vietā. Rektora amatā esot, gleznošana ir viņa nepieciešamība, arī meditācija, atpūta un rezonators, kas mūžīgi vibrē, lai veidotos saruna ar studentiem. „Rektoram pēc nolikuma ir jābūt arī profesoram, un tas ir gudrs nolikums, jo citādi viņš var kļūt par birokrātu, bet birokrātu mūsu valstī ir ļoti daudz,” skaidro K. Zariņš. ■

KURSI, SEMINĀRI

15. un 16. februārī

Latvijas Universitātes (LU) Dabaszinātņu akadēmiskajā centrā Jelgavas ielā 1 Rīgā notiks pedagogu profesionālās kompetences pilnveides kursi ķīmijas un vides jomā „Dabaszinātņu eksperimenti kompetencēs balstītā pamatzglītībā”.

16. februārī

VISC Strūgu ielā 4 Rīgā notiks folkloras skolotāju profesionālo kompetenču pilnveides kursi (2. nodarbība).

22. februārī

Rīgas Latviešu biedrības namā Merķeļa ielā 13 notiks XII Latvijas Skolu jaunatnes dziesmu un deju svētku koru modelēšanas koncertseminārs skolu koru diriģentiem.

KONKURSS

Līdz 24. februārim

Par godu bērnu tiesību aizsardzības konvencijas ratificēšanas 30 gadu jubilejai tiesībsargs organizē īpašu konkursu bērniem un jauniešiem. Konkursa galvenais uzdevums ir izstrādāt Bērnu tiesību aizsardzības likumu bērniem un jauniešiem draudzīgā valodā. Tiesībsargs sagatavojis arī ļoti vilinošu balvu – braucienu uz zinātnes centru „AHHAA” Tartu Igaunijā. Nereti likumi un tiesību normas ir izstrādāti sarežģītā valodā, iekļaujot juridisko terminoloģiju, bet ir būtiski, lai likumu izprot tā sabiedrības daļa, uz kuru likums attiecas visbiežāk. Piemērs ir Bērnu tiesību aizsardzības likums. Bērniem tas būtu jāpārzina, taču šo procesu neveicina valoda, kādā likums ir sagatavots. Tieši tādēļ tiesībsargs organizē konkursu „Esi radošs – #RadiLikumui!”, kura galvenais mērķis ir veicināt bērnu un jauniešu izpratni par bērnu tiesībām Latvijā un izstrādāt Bērnu tiesību aizsardzības likumu bērniem un jauniešiem draudzīgā valodā. Konkursā ietverti divi galvenie uzdevumi: Bērnu tiesību aizsardzības likuma pantus izstrādāt bērniem draudzīgā valodā un vienu no bērnu tiesībām atspoguļot arī radošā darbā. Konkursā var piedalīties 7., 8., 10. un 11. klases skolēni kopā ar kādu no skolas skolotājiem kā komandas vadītāju. Ir noteiktas divas klašu grupas – 7., 8. un 10., 11. klase – un katrai no tām iedalīti savi likuma panti, kas jāpārveido. Galvenā konkursa balva katrā klašu grupā ir pilnīgi apmaksāts brauciens uz „AHHAA”. 2. un 3. vietas ieguvēji no katras klašu grupas saņems atzinības rakstu un piemiņas balvas no Latvijas Republikas tiesībsarga. Tiesībsargs var ieteikt īpašas veicināšanas balvas, piemēram, atraktīvākajai komandai. Komandām uz konkursu jāpiesakās līdz 24. februārim un darbi jāiesūta līdz 7. aprīlim. Konkursa uzvarētāji tiks paziņoti 7. maijā, un jau 28. maijā uzvarētāju komanda dosies braucienā uz „AHHAA”. Konkursa nolikums atrodams tiesībsarga mājaslapā www.tiesibslab.lv.

sibsargs.lv. Piesaki komandu, apmeklējot saiti <https://ej.uz/RadiLikumu>! Tiesībsargs Juris Jansons aicina visus 7., 8., 10. un 11. klases skolēnus būt drosmīgiem un veidot savu dzīvi, piedaloties konkursā, un izaicināt pašiem sevi. Tikai esot radošiem un aktīviem, ir iespējams ko mainīt. Skolēni, skolotāji un arī skolas tiek aicināti piedalīties konkursā popularizēt savos sociālajos tīklos, lietojot tēmturi #RadiLikumu.

CITI NOTIKUMI

14. februārī

Lielajā gildē Amatu ielā 6 Rīgā plkst. 19.00 Latvijas Nacionālais simfoniskais orķestris (LNSO) aicina pavadīt Valentindienu krāsainā muzikālā noskaņā. Uz skatuves būs pasaules slavenais diriģents Vasilij Sinaiskis (*Василий Синайский*), kas reiz bijis LNSO galvenais diriģents un tikko atgriezies no nozīmīga Eiropas apceļojuma ar leģendāro Sanktpēterburgas filharmonijas orķestri. V. Sinaiskim un LNSO pievienosies valsts akadēmiskais koris „Latvija” (mākslinieciskais vadītājs Māris Sirmāis) un solisti – čelliste Diana Ozoliņa un altists Arigo Štrāls. Mākslinieki atskaņos Pētera Plakida, Riharda Štrausa un Sergeja Taņejeva skaņdarbus. Viens no apdāvinātākajiem latviešu komponistiem P. Plakidis simfonisko darbu „Atskatīšanās” komponē 1991. gada vasarā. Pirmatskaņojumā 1991. gada 1. oktobrī Lielajā gildē muzicē LNSO, diriģē Pauls Megi. 1992. gadā P. Plakida „Atskatīšanās” P. Megi vadībā skan LNSO vieskoncertos Zviedrijā un Vācijā. Zviedru laikraksta „Svenska Dagbladet” apskatnieks Larss Hedblads (*Lars Hedblad*) raksta: „Plakida „Atskatīšanās” ir sapnim līdzīga kompozīcija ar delikāti izmeklētām saskaņām, latvisku garšu.” Rihards Štrauss (*Richard Strauss*) ir viens no romantiskā laikmeta beidzamajiem milžiem, un viņa daiļrades jaunības periods slavens ar virkni tēlainu un orķestrāli iespaidīgu simfonisko poēmu. „Dona Kihota” žanriskais apzīmējums ir „fantastiskas variācijas par bruņnieciskas iedabas tēmu”. Simfoniskās poēmas „Dons Kihots” atskaņojumā piedalīsies divi solisti. LNSO čellu grupas koncertmeistare D. Ozoliņa ir Lielās mūzikas balvas laureāte, LNSO čellu „Dream Team” vadītāja, pedagoģe Emīla Dārziņa Mūzikas vidusskolā un docente Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmijā (JVLMA), Augusta Dombrovska starptautiskā jauno stiginstrumentālistu konkursa līdzrīkotāja. A. Štrāls ir LNSO altu grupas koncertmeistars, JVLMA profesors, Lielās mūzikas balvas nominants, pieredzējis pedagogs un aktīvs solomūziķis un kameramūziķis. Trešais skaņdarbs būs Sergeja Taņejeva (*Сергей Танеев*) skaistā, emocionāli spēcīgā kantāte „Damaskas Jānis”. Damaskas Jānis (~675–749) bija siriešu mūks un priesteris – dzejnieks, rakstnieks, teologs, mūziķis, viņa in-

terešu lokā bija jurisprudences un filozofija, viņu uzskata par vienu no nozīmīgākajiem vīriem austrumu pareizticīgo baznīcā, un viņa teksti ietekmē radošus un dievbijīgus prātus līdz pat mūsdienu. Kantātes komponēšanas process ilga vairākus gadus, un pirmatskaņojums nesa slavu S. Taņejevam – kritika jo sevišķi uzteica polifonās rakstības meistarīgo pārvaldīšanu. Kantātes atskaņojumā piedalīsies LNSO uzticamais sadarbības partneris koris „Latvija”, kas 2019. gadā svinēs 77. jubileju un kura mākslinieciskais vadītājs un galvenais diriģents kopš 1997. gada ir M. Sirmāis. Pēdējos gados koris radoši sadarbojas ar nozīmīgākajiem Singapūras, Izraēlas, Vācijas, Igaunijas, Maskavas, Sanktpēterburgas simfoniskajiem orķestriem un izcilajiem diriģentiem Marisu Jansonu, Nēmi Jervi (*Neeme Järvi*), Mstislavu Rostropoviču (*Мстислав Ростропович*), Pāvo Jervi (*Paa-vo Järvi*), Kristjanu Jervi (*Kristjan Järvi*) un daudziem citiem. 14. februārī Oresta Silabrieža vadīto „Pirmskoncerta sarunu” viesnā būs muzikoloģe Ināra Jakubone. Abi apspriedīs P. Plakida daiļradi un viņa simfonisko darbu „Atskatīšanās” kā tās robežstabu; tiks demonstrētas tēlainākās epizodes no R. Štrausa poēmas „Dons Kihots”. Sarunas norisināsies Lielās gildes Minsteres zālē plkst. 18.18. Biļetes uz koncertu „LNSO, koris „Latvija” un Vasilij Sinaiskis” iespējams iegādāties Lielās gildes un „Biļešu paradīzes” kasēs.

No 8. februāra līdz 30. aprīlim

Andreja Upīša memoriālais muzejs Brīvības ielā 38–4 Rīgā aicina skolēnus un skolotājus apmeklēt interaktīvo spēli „Sūnu ciema zēni”. Spēles mērķis ir ar muzejiski atraktīviem priekšmetiem padziļināt skolā apgūtās zināšanas par A. Upīša garstāstu „Sūnu ciema zēni”. Strādājot grupās, bērni izmanto grāmatas tekstu, veic atjautības uzdevumus, min miklas, vārdu spēles un krustvārdu miklu. Nodarbibā tiek izmantoti reāli etnogrāfiskie priekšmeti, kas jāpazīst, tādējādi ļaujot bērniem iejusties seno laiku saimniecības norisēs. Spēli papildina unikāli dokumentāli kadri no Andra Slapiņa video filmas par režisora Ulda Pūciša 1978. gadā Jaunatnes teātri iestudēto brīvības izrādi „Sūnu ciema zēni” un virtuālais ceļojums no Apaļā ezera līdz Kraukļa akmenim Skrīveros. Dalībnieku vēlamais vecums: 5., 6. un 7. klases audzēkņi. Nodarbibas ilgums – 90 minūšu. Pieteikšanās – zvanot uz muzeja tālruni 67289767 vai rakstot uz e-pastu upits@memorialiemuzeji.lv. Lūgums pieteikties vairākas dienas pirms vēlamā nodarbības laika! Ieejas maksa – 2 eiro. Skolotājiem ieeja bez maksas.

21. februārī

LU Dabaszinātņu akadēmiskajā centrā Jelgavas ielā 1 Rīgā notiks 47. starptautiskās bērnu

„Skola 2019”

Piedalīsimies kopā 25. starptautiskajā izglītības izstādē „Skola 2019” no 1. līdz 3. martam Ķīpsalā!

Laikraksta „Izglītība un Kultūra” redakcija šai izstādei gatavo tradicionālo speciālizlaidumu „Ceļvedis Izglītībā”, kas iznāks 28. februārī. Speciālizlaidumā informēsim par izglītības iespējām pēc pamatskolas un vidusskolas, par apmaiņas programmām, studiju kredītiem, konsultācijām interesejošajā izglītības jomā.

Aicinām uz sadarbību ikvienu mācību iestādi un uzņēmumu, kas vēlas informēt sabiedrību par dažādām izglītības iespējām un mācību līdzekļiem, profesionālās pilnveides kursiem, mācību centriem, valodu apguvi, tālmācību. Informēšanas veidi — reklāmraksts vai reklāmas laukums ar logo, nosaukumu, varbūt moto, informāciju par piedāvātajām mācību iespējām, izglītības programmām, pakalpojumiem, gaidāmo atvērto durvju dienu norisi, kā arī darba laiku, mājaslapas adresi un kontaktinformāciju.

Ir iespējami dažādi reklāmas laukumu izmēri un izcenojumi.

Speciālizlaiduma paredzamā tirāža — līdz 5000 eksemplāru, apjoms — 20 lappušu.

Laikraksta speciālizdevums „Ceļvedis Izglītībā” tiks izplatīts izstādes apmeklētājiem Ķīpsalā, kā arī ievietots mūsu mājaslapā www.izglitiba-kultura.lv, piegādāts abonentiem, tirgots mazumtirdzniecībā tirdzniecības tīklā „Narvesen”.

Pieteikuma informāciju publicitātes reklāmas maketa izveidošanai iesakām iesūtīt līdz 15.02.2019., bet gatavu reklāmas maketu iesniegt PDF formātā līdz 18.02.2019.

mākslas konkursizstādes „Lidice 2019” Latvijas kārtas noslēguma sarīkojums.

22. februārī

Brocēnu novada Blīdenes pamatskolā plkst. 12.00 un Blīdenes kultūras namā plkst. 18.00 notiks izglītības un kultūras iestāžu 5.–9. klases tautas deju kolektīvu radošais pasākums „Spēlēju un dancoju!”.

23. februārī

Lēdurgas kultūras namā plkst. 12.00 notiks bērnu un jauniešu folkloras kopu Vidzemes piejūras novada sarīkojums.

Siguldas sporta centrā notiks Latvijas skolēnu robotikas sacensības „Siguldas kauss 2019”.

Līdz 28. februārim

Rīgas zooloģiskajā dārzā notiek tropu mēneša aktivitātes. Šoreiz visa uzmanība tiek veltīta olām un mazuļu attīstībai dažādās dzīvnieku grupās. Galvenā darbošanās notiek sestdienās un svētdienās, kad plkst. 12.00–15.00 tropu māja pārvēršas par izzinoši pētniecisku staciju. Savukārt darba dienās uz nodarbībām tiek aicinātas skolēnu grupas; iepriekš jāpiesakās, zvanot uz tālruni 67518669 vai rakstot e-pastu riga.zoo.skola@gmail.com. Kas bija pirmais – vista vai ola? Šis mūžsenais jautājums ir virmojis daudzus prātus. Grūti teikt, vai izdosies atrisināt šo problēmu (idejas ir...), taču kopīgi ar apmeklētājiem sestdienās un svētdienās tiks pētīts, kādi

dzīvnieki vairojas ar olām, kāda ir olu uzbūve, cik daudzveidīgas tās ir, vai visas olas ir vienādas, kā norit mazuļu attīstība, cik daudz briesmu mazulim jāpārvar, līdz tas izaug liels. Uzdevumos, spēlēs, praktiskos vērojumos un sarunās tiks rastas atbildes uz šiem un vēl neskaitāmiem citiem jautājumiem. Tropu mēnesis šogad siltāks ar uzziņu dienesta 1188 atbalstu: izdrukājot vai uzrādot viedtālrunī īpašo uzziņu dienesta 1188 bezmaksas kuponu, tropu mēneša pasākumu apmeklējums būs ļoti izdevīgs – ieejas biļete pieaugušajam, bērnam un pensionāram maksās tikai 3 eiro.

22.–24. martā

Biznesa augstskolā „Turība” Graudu ielā 68 Rīgā notiks 18. starptautiskie pedagoģiskie lasījumi „Skaidra doma rada brīnumus”, kuros aicināti piedalīties pedagogi, izglītības vadītāji, pedagoģijas pasniedzēji, studenti, vecāki, kā arī citi interesenti. Pedagoģisko lasījumu plenārsēdes, meistarklases un laboratorijas dos jaunas atziņas un iedvesmu personības un profesionālajai izaugsmei. Starptautisko pedagoģisko lasījumu iniciators un dvēsele ir pedagogs profesors Šalva Amonašvili, kura ieguldījumu Latvijas pedagogu izglītošanā augstu novērtējusi arī Latvijas Izglītības un zinātnes ministrija. Lasījumu dalībnieki saņems apliecības. Reģistrācija notiks līdz 1. martam. Kontakti informācijai: Tālis Jaunzemis (29132099) vai pa e-pastu (info@italisgeotour.com). ■

(mans) uzņēmēja kods

IK ANDRIS BĒRZIŅŠ

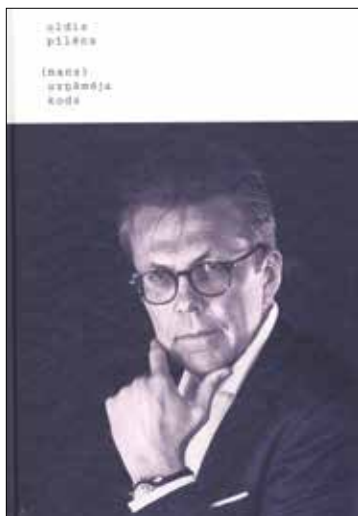
Viena no visvairāk pirktajām, dāvinātajām (domāju, ka arī visvairāk lasītajām) pagājušā gada decembra grāmatām ir **Ulda Pilēna „(mans) uzņēmēja kods”** (Zvaigzne ABC, 2018, 432 lpp.). Es arī esmu viens no tās lasītājiem. Pārdomājot lasīto, nonācu pie domas, ka vajadzētu padalīties ar to informāciju, ko es uzskatīju par vajadzīgu atzīmēt. Protams, katram lasītājam tā būs cita. Piezīmes sakārtotas satura rādītāja secībā.

Sākumā atsaukos uz grāmatas aprakstā teikto: „Uldis Pilēns – arhitekts un ilggadējs „UPB holdinga” dibinātājs un vadītājs, kurš Ziemeļvalstu biznesa foruma veidotajā topā atzīts par vienu no izcilākajiem uzņēmējdarbības domātājiem Ziemeļeiropā, – atzīst, ka daudzkārt viņam tiek lūgta veiksmes recepte. Jābūt taču kādai burvju formulai, kas izskaidro, kādēļ „UPB holdinga” ietilpstošie uzņēmumi jau gandrīz 30 gadus ir konkurētspējīgi, veiksmīgi darbojas eksportā un nes to īpašniekiem peļņu! Tomēr ne receptes, ne burvju formulas nav. Ir ceļš. Tas ved cauri grūtībām, šaubām, meklējumiem, arī – prieka, radošas kartarses un gandarījuma mirkļiem. Uldim Pilēnam tas primāri ir pašizziņas, sevis pārvarēšanas un apziņas izaugsmes ceļš. Ja tu, jaunais uzņēmēj vai vadītājs, vēl tikai mēģini uzturēt īsto virzienu dzīvē un uzņēmējdarbībā, arī tev varētu lieti noderēt grāmatas autora atziņas, kas izkristalizējušās vairāk nekā 35 gadus ilgā vadības darbā.”

Tēma „Princips 30/70”

Autors principam 30/70 veltījis vairāk nekā 32 lappuses. Teikšu godīgi, pirmo reizi lasīju par tādu principu. Zināju par Pareto principu (angļu val. *Paret principle*) 20/80: tas nozīmē, ka 80 % firmas apgrozījuma notiek uz 20 % klientu rēķina; no informācijas satura 20 % ir 80 % visas būtiskās informācijas; 20 % intensīva darba laikā rezultātā iegūsim 80 % rezultātu. Var teikt arī, ka mazums būtiski iespaido vairumu.

U. Pilēns 30/70 principu, izmantojot austriešu izcelsmes britu filozofa un Londonas Ekonomikas skolas profesora Karla Popera (*Karl Raimund Popper*) atziņas par cilvēka spēju uztvert jauno, formulē šādi: „Tas nozīmē: ja patiesi vēlamies aizvadīt kaut ko jaunu līdz sabiedrībai vai savu darbinieku apziņai, patiesi jaunās informācijas daļa nedrīkst pārsniegt 30 % no kopējā informācijas apjoma.” Autors papildina iepriekšteikto, ka šis princips ir vispārīgs un iespaido „mūsu vispārējo spēju uztvert, apstrādāt nezināmo, jauno, nieierasto, nepazīstamo un tam pielāgoties”. Pats neseno pārliecinājos, ka tas tiešām tā ir. Sākot lasīt Juvāla Noasa Harari (*Yuval Noah Harari*) grāmatu „Homo Deus: rītdienas isā vēsture”, pēc izlasī-

tām 10–15 lappusēm nāca miegs, jo smadzenes šo tekstu neņēma pretī. Turpinot lasīšanu pēc pārdomu pauzes, viss normalizējās. U. Pilēns šo maģisko proporciju apraksta arī šādi: „uztveres komforta zona – 30 (jauns) / 70 (pazīstams)”.

Nobeigumā par 30/70 pilnīgi pievienojos autora teiktajam, ka „niedomājies, ka viss ir atkarīgs no tevis, no tava ego. Tu nes sevī ārējo apstākļu ietekmi (70 %), un no tā, kā tu ar savām iegūtajām zināšanām, ģenētiku, sociālo kompetenci un emocionālo inteliģenci spēsi ietekmēt vidi sev apkārt, proti, veidot un virzīt komandu, ir atkarīgs, vai nodrošināsi sev un savai komandai izaugsmi un panākumus un vai tava dzīve būs piepildīta”.

Nodaļa „Par uzņēmēja identitāti”

U. Pilēns atgādina, ka „mēs visi piedzimstam kā balta lapa ar 100 % savu identitātes kodu un neierobežotām iespējām”. Laika gaitā viss mainās. Sociālā vide, sākot ar ģimeni, spiež vienādoties. Autors, atsaucoties uz amerikāņu profesora Džordža Lenda (*George Land*) darbiem par radošo domāšanu un skolām, informē, ka radošums mainās no 98 % bērniem 3–5 gadu vecumā līdz tikai 2 % 25 gadu vecumā un vēlāk. Protams, var šaubīties par konkrēto skaitļu pareizību, bet tas, ka sociuma (sociālās vides) iespaidā radošums zūd, ir neapšaubāmi. Dzīves apstākļi, to vidū dažādu līmeņu izglītības sistēma, spiež vairākumu kļūt par konformistiem.

Ieskatu šajā nodaļā beigšu ar četriem uzņēmēja koda elementiem grāmatas autora interpretācijā: drosme + disciplīna + pacietība + radošums.

Sadaļa „UPB sākums”

Iesākumā no U. Pilēna grāmatas citēšu austriešu ekonomista Fredmunda Malika (*Fredmund Malik*) teikto: „Veiksmīga uzņēmēja kods – esi priekšā pārmaiņām.”

Lasot šo sadaļu, savās piezīmēs atzīmēju tirgus lieluma faktoru, kuru grāmatas autors izprot lieliski: „Apzinoties, ka Latvija ir par mazu, lai mēs koncentrētos tikai

uz vietējā tirgus vajadzībām atbilstošu modernu būvuzbūvniecību, stikla, alumīnija, dzelzsbetona un metāla konstrukciju projektēšanu, ražošanu un montāžu, vēl pirms 2008. gada finanšu krīzes kļuvām par pirmo Latvijas būvniecības uzņēmumu, kas pievērsās šo produktu eksporta sistēmas izveidei.”

Nedaudz tālāk atradu ļoti svarīgu tēzi: „Pirms 10 gadiem, veidojot grupas uzņēmumus, sākām menedžmentā iedzīvināt klāsterdomāšanas principus...” Vikipēdija jēdzienu „klāsters” skaidro šādi: „Klāsteri var definēt kā noteiktā ģeogrāfiskā teritorijā izvietotu līdzīgu vai saistītu uzņēmumu sadarbības modeli, ko apvieno kopējs tirgus, tehnoloģijas vai zināšanas, piegādātāji, darbinieki un atbalstošās organizācijas.”

Biznesa attīstība modernajā pasaulē paātrinās nemitīgi un cikliski. Tehnoloģijas un to mijiedarbība kļūst sarežģītākas. Kas var ātrāk un kompleksi atrisināt pieprasījumu, tas ir uzvarētājs. „UPB” piemērs to rāda: tas var piedāvāt „visas atbildības uzņemšanos – sākot ar projektēšanu, ražošanu, piegādi, montāžu un beidzot ar tehnisko servisu –, klients ir ieguvējs”.

Nodaļa „Izglītības divējādā daba”

U. Pilēns uzskata, ka „diemžēl ļoti bieži akadēmiskā izglītība nespēj nedz vairo absolventos uzņēmējdarbībai nepieciešamas īpašības, nedz uzlabot uzņēmējdarbības vidi”... Bērnu un jauniešu radošums strauji samazinās vecumā, kad viņi sāk darboties izglītības sistēmā. Sistēma neapzināti veido modeli, kuram jāseko – „visi dara tā”. Latviešiem pazīstamajā rotaļā notiek tāpat. U. Pilēns atbalsta labas izglītības iegūšanu ne tikai teorētiski, bet arī praksē. „UPB” ar izglītības fonda „Stabilitāte” palīdzību ir atbalstījis gandrīz 200 Latvijas jauniešus, lai viņi iegūtu augstāko izglītību vietējās un ārzemju augstskolās.

Kādi apstākļi palīdz sagatavot veiksmīnīkus uzņēmējdarbībā? Nasims Talebs (*Nassim Nicholas Taleb*) ir viens no 100 visietekmīgākajiem domu līderiem pasaulē. Lasot N. Talebu, U. Pilēns piedāvā mums interesantu redzējumu: „Ja tev ir izvēles iespējas, tad ne vienmēr nepieciešama inteliģence, zināšanas un izpratne par sarežģītiem jautājumiem. Bieži vien tev pat nav jāspēj argumentēt savu rīcību. Vajadzīgs vienīgi tik daudz prāta spēju un emocionālās inteliģences, lai neizdarītu ko tādu, ar ko vari kaitēt pats sev, un tik daudz gudrības, vērtības vai attapības, lai saskatītu savas rīcības labos rezultātus, ja tādi ir.” Uzņēmējdarbībā ir svarīgi: rīkoties, nevis runāt, ka būtu jārikojas; izvēlēties racionālāko no tābrīža situācijas piedāvātajām opcijām (sinonīmi: izvēle, iespēja, priekšrocība, tieksme, vēlēšanās, līgums, darījuma paveids); izvērtēt ieguvumus, ja tādi ir (bet tikai pēc rīcības); ar iegūto

pozīciju izmantot atkal jaunas dzīves piedāvātās opcijas un ar katru izmantoto iespēju, kas devusi vairāk ieguvumu nekā zaudējumu, nostiprināt savas pozīcijas; vienkāršiem vārdiem runājot, ir gudrie un ir dzīves gudrību pilnie, kas spēj izmantot piedāvātās opcijas.

NB: „Māksla būt dumjam jeb prasme izmantot un izvērtēt nejaudas iespējas nepiemīt visiem”

Ļoti interesants ir autora dotais salīdzinājums par PISA rezultātiem pamatskolas līmenī ASV, kur tie nav augsti, un N. Taleba domām par šo jautājumu. N. Talebs uzskata, ka nozīmīgāko ASV augstskolu devums ir pārspīlēts un vērtējums ir augstāks, nekā tām pienāktos. U. Pilēns grāmatā secina: „ASV ir gana daudz cilvēku, kuri ir gatavi iet eksperimentu un maldu ceļu. Tas ir uzņēmējdarbības gars, kas Amerikā ir dzīvs varbūt jau no pašiem valsts dibināšanas laikiem. Ļoti svarīgi ir arī tas, kā sabiedrība izturas pret šādiem „zaudētājiem”. ASV ir labvēlīgs sociāltipoloģiskais fons atbalstīt risku un riskēt. Šis fons dažādās valstīs ir dažāds. Japānā būt par zaudētāju ir kauns.” Autors domā, ka Latvijā ir līdzīgi. Man arī šķiet, ka tas ir tā.

Tālāk autors aplūko Šveices piemēru. Gandrīz visos reitīngos Šveice ir augšgalā. Viena no veiksmīgākajām valstīm pasaulē. Izbrīnu rada tas, ka PISA rādītāji tur nav paši labākie. Paradoxss. Jā, bet... „Šveices īpatnība ir tā, ka visu līmeņu izglītībā mācīšanās apstākļi ir maksimāli pietuvināti reālai biznesa videi”. Industriālos uzņēmumos ir valsts vai kantonu finansētas klases telpas. U. Pilēns ir pabijis daudzās nozīmīgās Šveices ražotnēs un ar baltu skaudību novērojis, kā „mācībās audzēkņi izmanto modernākās industrijai atbilstošās tehnoloģijas”. Citiem vārdiem sakot, Šveicē akcents likts uz amata prasmēm, nevis uz akadēmiskām grāmatu gudrībām.

Šis nodaļas apskatu gribu beigt ar N. Taleba domu: „Apgalvojums, ka viss, kam nav saprotama izskaidrojuma vai pamatojuma, nav akadēmisks, nenozīmē, ka visam neakadēmiskajam nebūtu izskaidrojuma vai pamatojuma.” Pēc N. Taleba domām, formāli akadēmisko izglītības iestāžu ab-

“Apgalvojums, ka viss, kam nav saprotama izskaidrojuma vai pamatojuma, nav akadēmisks, nenozīmē, ka visam neakadēmiskajam nebūtu izskaidrojuma vai pamatojuma.”

solvents ir zaudējis spēju saskatīt opcijas.

Nodaļa „Par mērķiem un grūtībām”

Autors atzīmē trīs atšķirīgas dzīves stratēģijas personības veidošanā: 1. stratēģija – stipro pušu attīstīšana; 2. stratēģija – vājo pušu stiprināšana; 3. stratēģija – kompensācija.

Izvēloties 1. stratēģiju, attīstās indivīda izteikti stiprās puses. Tiek izmantots kāds acīmredzams talants. Lineāra virzība. Bērni izvēlas vecāku profesijas. Veidojas dinastijas radošajās profesijās un citās. Var tikai priecāties, ja nākamā paaudze ir tikpat stipra un talantīga kā iepriekšējā.

2. stratēģijā indivīds apzinās savas vājās puses un tās mērķtiecīgi attīsta, uzlabo. 2. stratēģija liek izkāpt no savas ierastās vides, trenēties. Attīstot vājās prasmes pie nācīgā līmenī, stiprinās prasmju, zināšanu kopums, kas var lieti noderēt profesionālajā darbībā.

3. stratēģija (kompensācija) ir visdramatiskākā. Te ir runa par cilvēkiem, kuri piedzimuši ar kādām atkāpēm no parastās fizioloģijas, piemēram, kā dislektīki, legastēniķi, bērnu trieku pārdzīvojušie, cilvēki ar fiziskām problēmām u. tml. Viņu bērība, skolas gadi parasti ir skarbi, piemēram, legastēniķiem nepadodas lasītprasmes un rakstītprasmes apguve; cits kājas traumas dēļ nevar pilnvērtīgi piedalīties fizikālās nodarbībās... Laikraksta „Izglītība un Kultūra” auditorija labi zina, cik „normālie” pusaudži skolas gados var būt nežēlīgi pret citādjāiem.

Daudzi no legastēniķiem, dislektīkiem u. c. veidojuši dažādus savus ceļus, lai uzveiktu grūtības. Viņi ir cīnītāji, attīsta individuālās izdzīvošanas stratēģijas. Autors lieto veiksmīgu salīdzinājumu ar rūdīto tēraudu. No tiem, kas cīnījās un atrisināja savas problēmas, daudzi ir kļuvuši par pasaulē pazīstamiem uzņēmējiem. U. Pilēns nosauc dažus, piemēram, britu miljardieri Ričardu Brensonu (*Richard Branson*), „Cisco” vadītāju Džonu Čembersonu (*John Chambers*) u. c.

Tēma „Bailes uzņemties atbildību”

Autors citē ASV Ziemeļastrumu Universitātes Masačūsetsā pētnieces Mērijas Stefelas (*Mary Steffel*) pētījuma secinājumus, ka „lielākā daļa cilvēku daudz vairāk domā par to, cik vainīgi jutīsies, ja viņiem būs jāuzņemas atbildība par savu lēmumu sliktajiem rezultātiem” un saka: „Bailes no atbildības uzņemšanās un nespēja tās pārvarēt ir padarījušas mūs par lieciniekiem milzīgām, fundamentālām sabiedrības transformācijām, un viena no blaknēm ir tāda, ka krities pieprasījums pēc heroisma.” N. Talebs sakot vēl skarbāk: „Mūsdienu sabiedrībā pastāv milzīgs heroisma deficīts.”